

Møte torsdag den 11. mai 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 79):

- Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til justis- og beredskapsministeren:
«Forsøk på bedragerier og svindel på nett er den kriminalitetsformen som rammer flest innbyggere. De kriminelle utvikler stadig mer avanserte metoder for å gjennomføre sine svindler – og det kan være vanskelig for noen hver å unngå å bli lurt. Siden de kriminelle øker aktiviteten og utvikler stadig nye varianter av hva de sender til hundretusener, må det også gi gevinst. De av oss som har anmeldt slike forhold, har i stort grad fått standardsvar om at de «er henlagt pga. manglende kapasitet». Likevel oppfordrer Kripos i NRK-Dagsnytt 3. april folk til å anmelde, og sier at «det er viktig å få opp tallet på anmeldelser». Men hvis dette skal gi mening, må politiet ha kapasitet og kompetanse til å etterforske sakene også internasjonalt, og det må være en egen felles koding av dem i alle politidistrikt, så man får oversikten. Hva vil statsråden gjøre for å forbedre etterforskningen og gi de nettsvindelkriminelle økt risiko for å bli tatt?»
- Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø om å sikre at fosterhjemsgodtgjørelse ikke gir tap av trygdeytelser for fosterforeldre ved sykdom eller arbeidsløshet (Innst. 266 S (2016–2017), jf. Dokument 8:49 S (2016–2017))
- Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav (Innst. 267 S (2016–2017), jf. Dokument 8:50 S (2016–2017))
- Interpellasjon fra representanten Dag Terje Andersen til arbeids- og sosialministeren:
«Jeg viser til interpellasjonsdebatten i juni 2014 til statsministeren om utfordringene i arbeidsmarkedet og hvordan regjeringen ville møte disse fra alle departementer. Tre år senere ser vi resultatene av regjeringens vente-og-se-holdning, eller som statsministeren sa, hun skulle «følge situasjonen nøye». Opposisjonen og arbeidslivets parter har presset regjeringen til de begrensede tiltak som har kommet. Regjeringen har vært uten initiativ, og resultatene er tydelige. Arbeidsledigheten i Norge er høy. Flere unge står utenfor arbeidslivet. Sysselsettingsgraden svekkes, og antallet sysselsatte i privat sektor gikk ned i 2016 (regjeringens eget nasjonalregnskap). Hverken statsministeren eller de mange fagdepartementer har hatt økt sysselsetting som hovedmål. Er statsråden fornøyd med utviklingen, eller ser hun at vi trenger en mer aktiv politikk fra alle departementer for å styrke sysselsettingen?»
- Referat

Presidenten: Representantene Ingunn Foss og Liv Signe Navarsete, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik Sivertsen i dagene 15. og 16. mai for å delta i arktisk parlamentarikermøte på Grønland
- fra representanten Fredric Holen Bjørdal om foreldrepermisjon i tiden fra og med 15. mai til og med 26. mai
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Elisabeth Vik Aspaker fra og med 15. mai og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

- Søknadene behandles straks og innvilges.
- Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:
For Møre og Romsdal fylke: Tove-Lise Torve 15.–24. mai
For Nordland fylke: Tone-Helen Toften 15.–16. mai
For Troms fylke: Regina Alexandrova 15. mai og inntil videre

Sak nr. 1 [10:01:30]

Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til justis- og beredskapsministeren:

«Forsøk på bedragerier og svindel på nett er den kriminalitetsformen som rammer flest innbyggere. De kriminelle utvikler stadig mer avanserte metoder for å gjennomføre sine svindler – og det kan være vanskelig for noen hver å unngå å bli lurt. Siden de kriminelle øker aktiviteten og utvikler stadig nye varianter av hva de sender til hundretusener, må det også gi gevinst. De av oss som har anmeldt slike forhold, har i stort grad fått standardsvar om at de «er henlagt pga. manglende kapasitet». Likevel oppfordrer Kripos i NRK-Dagsnytt 3. april folk til å anmelde, og sier at «det er viktig å få opp tallet på anmeldelser». Men hvis dette skal gi mening, må politiet ha kapasitet og kompetanse til å etterforske sakene også internasjonalt, og det må være en egen felles koding av dem i alle politidistrikt, så man får oversikten.

Hva vil statsråden gjøre for å forbedre etterforskningen og gi de nettsvindelkriminelle økt risiko for å bli tatt?»

Jan Böhler (A) [10:02:50]: Den formen for kriminalitet som folk flest og bedrifter utsettes for her i landet, er forsøk på svindel og bedragerier på nett og digitale plattformen. Den første gangen jeg husker at vi hørte mye om det, var for noen år siden da de såkalte Nigeria-brevene kom. De kom fra Nigeria, Ghana og Elfenbenskysten om at man hadde vunnet store pengepremier, og man skulle få penger man kunne plassere videre i banker osv. Dagbladet meldte sommeren 2012 at nordmenn var svindlet for 50 mill. kr bare den sommeren gjennom disse Nigeria-brevene. Men etter hvert lærte de aller fleste hva disse enkleste utgavene av nettbedragerier var, og det som har skjedd, er at bedragerne har blitt stadig mer profesjonelle og mer oppfinnsomme og avanserte. Jeg har sett at bare til min e-postkonto her på Stortinget har det kommet atskillige henvendelser med falske fakturaer, betalingspåminnelser, purringer, lånetilbud, forskjellige pakker til postkon-

torer, reiser – senest i går en invitasjon til en ganske merkelig konferanse i Paris – henvendelser fra venner som er i pengenød i utlandet osv.

Det er tydelig at de nettverkene som holder på med denne virksomheten, knytter til seg stadig mer profesjonelle eksperter på hvordan man kan komme seg inn, kan hacke seg inn, og lure oss alle. En form som dette har fått i de senere årene, er at man utgir seg for å være fra institusjoner og selskaper som vi kjenner, og som vi stoler på.

Henvendelser jeg har fått av den typen, og som også har hatt medieoppmerksomhet, er f.eks. fra Skatteetaten, hvor vi fikk henvendelse om at man skulle utbetale skatterefusjon, få tilbakebetalt skatt, og man skulle gå inn der og der, og fra DNB, som påpekte at det var en svært troverdig henvendelse, for de hadde greid å kopiere bildet av deres side, slik at man skulle gå inn der for å få en ny versjon av Vipps, som jo mange bruker. Henvendelser fra NetCom har vi fått, om betaling av en regning to ganger – vi skulle gå inn for å være sikker på at vi ikke betalte to ganger. Vi har fått henvendelse fra Sparebank 1, Danske Bank, Nets osv. om at vi må gå inn og oppdatere kortet, for ellers vil kortet bli blokkert på grunn av svindelforsøk osv. Det er mange av denne typen henvendelser som det ikke er lett å være helt sikker på.

Jeg husker at da jeg var i utlandet, fikk jeg henvendelse fra noen som utga seg for å være fra Visa Norge, om at det var noen som hadde prøvd å gå inn med mitt bankkort og hadde tastet feil tre ganger, og hvis jeg gikk inn med det kortet, ville det være blokkert. Det var en ganske troverdig adresse de hadde konstruert, og da kan man klø seg ganske mye i hodet, selv om man kan være obs. Jeg greide å unngå å trykke, og kortet mitt fortsatte å fungere, men man kan bli usikker av disse henvendelsene, og noen går på limpinnen.

Det er også eksempler på at de har greid å hacke kjente nettstedet som vi stoler på, og hvis man har vært inne der akkurat når det har skjedd, har man løpt en stor risiko for å bli frastjålet viktig ID-opplysninger.

Disse forsøkene er blitt stadig mer avanserte, og det er fort gjort å gå i fella. Mange kan ha gjort det – vi vet at noen har gjort det. Nasjonal sikkerhetsmyndighet fortalte at de bare på ett år hadde fått 45 000 henvendelser fra bedrifter som hadde vært utsatt for slike framstøt, og her går jo bedrifter og kunder i ett, for når en bedrift utsettes for dette, er det også kundene deres som ofte er ofrene.

Jeg tror det er viktig at vi forstår at dette ikke bare er et lite problem, som dreier seg om mindre alvorlig kriminalitet. Jeg har snakket med en person som har vært utsatt for disse tingene, og det er ganske mange tusen i Norge som hvert år utsettes for ID-tyveri, og de som er i den situasjonen – jeg har snakket med noen av dem – er i en veldig fortvilet situasjon, fordi man lever i usikkerhet. Vi vet at det produseres falske bankkort når de får slike opplysninger, og som selges på nettet rundt omkring i verden. Vi vet at de kan overta PC-en uten at vi vet det, og operere fra den. Vi vet at de kan produsere pass. Vi vet at de kan tømme bankkort ganske sakte, slik at man ikke legger merke til det så fort. De kan prøve å låne penger på det osv., de kan overta en e-postkonto – i det hele tatt gjøre oss utrygge i månedsvis. Det er en veldig ubehagelig opplevelse, en stor belastning, som mange har slitt med, og det er jo et veldig stort angrep på personvernet vårt. Jeg vil si det er det største organiserte angrepet på vårt personvern som foregår på

nett fra disse kreftene som driver profesjonelt med dette, og som nettopp handler om å stjele ID-er og overta personopplysninger og operere i andres navn.

Vi kan ikke ha det slik at det foregår fortløpende forsøk på innbrudd – lommetyverier eller hva vi skal kalle det, ran av ID – på nett uten at vi greier å ta bedre tak i det. Vi kan ikke ha et slags bortimot lovtomt rom her med liten risiko for å bli tatt. Men faktum er at når vi anmelder slike saker – jeg gjorde selv et forsøk bare for å teste det, da jeg satt i justiskomiteen, og sendte inn en anmeldelse – får man det samme svaret, som også media refererer til at andre får, at det er manglende kapasitet til å etterforske dette, og at saken ikke er tatt til behandling. Heldigvis var det ingen forskjellsbehandling av stortingsrepresentanter og andre, så svaret kom raskt om at saken ikke ble tatt til behandling. Det er greit at det ikke er forskjellsbehandling, men jeg skulle ønske at disse sakene ikke bare ble sendt ut til lokale politistasjoner, som det gjøres nå, hvor man ikke har kompetanse eller ressurser til å etterforske dem.

Det samme svaret om manglende kapasitet er ifølge media gitt til Skatteetaten når de har anmeldt disse anslagene mot seg, som da går ut over alle oss som bruker Skatteetaten. Det samme svaret er gitt til DNB, til Nordea, til Skandiabanken osv. om manglende kapasitet, og at saken ikke kan etterforskes, og er henlagt.

NRK meldte i et oppslag den 3. april at av de sakene som var tatt inn til Oslo politidistrikt sentralt, var 40 av 44 henlagt i fjor – og året før: 30 av 33. I samme oppslag på NRK og i oppslag tidligere, bl.a. i forbindelse med at jeg anmeldte, oppfordrer Kripos både personer og bedrifter til å melde disse sakene. De sier at de ønsker å ha oversikt, de ønsker å få opp tallet på anmeldelser. Det er etter min mening all grunn til å gjøre det – og ta det på alvor.

Næringslivets Sikkerhetsråd sier at bare 1 pst. av disse sakene anmeldes, slik at vi har egentlig ikke et bilde av hvor mye som foregår. En av grunnene til at det ikke anmeldes, er jo at folk opplever, og leser, at det ikke blir gjort noe med anmeldelsene – de tenker at dette må de bare leve med. Den situasjonen mener jeg vi ikke kan fortsette å ha, da kan problemet vokse oss over hodet. Flere og flere av funksjonene i samfunnet vårt blir digitalisert, mer og mer av livet vårt, mer og mer av tjenestene, av alt vi gjør, av alle måter vi håndterer livet vårt på, foregår via digitale løsninger, både i hjemmet og på alle mulige måter innen kommunikasjon, for å skaffe oss det vi skal for å leve, ikke bare når det gjelder betalingssystemene.

Så hvis vi ikke greier å angripe dette på en annen måte, kan det få store konsekvenser for samfunnsutviklingen vår. Nasjonal sikkerhetsmyndighet har anslått at hvis man ser på angrepene på bedrifter, på kunder, på folk, er anslaget på tap for samfunnet på 20 mrd. kr på ett år. Så det er altså et stort spørsmål vi snakker om, og ikke bare en liten bagatell av ting som folk må leve med, mener jeg.

Det vil alltid bli sagt at disse opererer internasjonalt. De kan bo i nabolaget, for det er tydelig at de vet hvilken butikk en bruker, bortimot, når de sender spesielle gaver fra den butikken som falske henvendelser, men de kan operere via internasjonale servere osv. Så det trengs internasjonalt samarbeid, det trengs bygging av økt kompetanse. Jeg mener at anmeldelsene må samles ett sted hos politiet, enten ett sted hos Kripos eller ett sted i politidistriktene – ikke ute på lokale stasjoner.

Jeg er spent på å høre statsrådets vurdering av hvordan vi skal angripe dette problemet.

Statsråd Per-Willy Amundsen [10:13:11]: Innledningsvis vil jeg gi uttrykk for at IKT-kriminalitet og bekjempelse av dette er svært viktig for regjeringen, og jeg takker også for representantens engasjement.

Justis- og beredskapsdepartementets definisjon av IKT-kriminalitet omfatter bl.a. kriminalitet der sentrale elementer av handlingsforløpet begås ved hjelp av datautstyr og/eller datanettverk, slik tilfellet er ved nettbedrageri. Internasjonalt rapporteres det om at IKT-kriminalitet kan være like stor som all annen kriminalitet til sammen. Det er derfor viktig at myndigheter, næringsliv og media går ut offentlig for å orientere om nye metoder og nye former for svindel. Også den enkelte har et ansvar for å sikre seg mot bedrageri og svindel, f.eks. ved å være kritisk til nettsteder som markedsfører ulike tilbud. Det er dessverre likevel mange som lar seg lure og overfører penger til kriminelle nettverk.

Statistikk for 2016 viser at det ble anmeldt over 14 000 alminnelige bedragerier og over 1 400 grove bedragerier. Anmeldelsene omfatter en rekke ulike bedrageriformer rettet mot både privatpersoner, bedrifter og det offentlige. Anmeldt svindel på internett utgjør en del av disse sakene. De straffbare forholdene omfatter betydelige beløp. Såkalt datingsvindel er én av flere kategorier nettsvindel relatert til privatpersoner.

Overslag basert på Økokrims mottak av henvendelser fra bedrifter viser at i 2015 ble over 280 mill. kr overført per bank til svindlere i utlandet. Tilsvarende anslag for 2016 var på minst 205 mill. kr.

I politiets innbyggerundersøkelse for 2016 oppgis svindel på nett å være en av de typer hendelser som respondentene er mest bekymret for. 29 pst. av respondentene svarer at de i ganske stor grad, eller i meget stor grad, er bekymret for at dette skal skje dem. Den samme undersøkelsen viser at 7 pst. av respondentene oppgir å ha vært utsatt for IKT-kriminalitet eller annen kriminalitet på internett. Mørketallsundersøkelsen gjennom flere år indikerer at få anmelder IKT-kriminalitet, og at mørketallene er store.

Når det gjelder bedrageri mot bedrifter, er faktura- og katalogbedragerier en stabil, men stor trussel. Også disse bedrageriene begås i stor grad via nett og e-post. De siste par årene har vi også i Norge hatt bedragerier der ansatte i bedrifter forledes til å utbetale penger på bakgrunn av falske e-poster som ser ut til å komme fra øverste leder i firmaet.

Suksessfaktoren for god politiinnsats også på dette feltet er godt kunnskapsgrunnlag, god kompetanse og kapasitet og velfungerende samarbeid. Politiets innsats mot nettbasert kriminalitet må være kunnskapsbasert. Implementeringen av etterretningsdoktriner i de nye politidistriktene vil bidra til dette. Et annet tiltak er utarbeidelsen av trusselvurderingen for IKT-kriminalitet, som er ett av tiltakene i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for å bekjempe IKT-kriminalitet.

Den etterforskningsmessige oppfølgingen av anmeldelser er viktig. Selv om en sak blir henlagt, kan den inneholde opplysninger som kan bidra til å styrke politiets kunnskapsgrunnlag, herunder også politiets evne til å både forebygge og etterforske IKT-kriminalitet på et senere

tidspunkt. Det er derfor viktig at alle nettbedragerier anmeldes til politiet.

Å etterforske IKT-kriminalitet er ofte ressurskrevende fordi etterforskningen også krever en tverrfaglig tilnærming. Nærpolitireformen vil legge til rette for at de nye politidistriktene vil få større fagmiljøer, som vil være bedre i stand til å håndtere også denne typen kriminalitet. For å heve politiets kunnskap og kompetanse tok Kripos i 2016 initiativ til etablering av fagråd for digitalt politiarbeid. Det vil bidra til kunnskapsdeling og kompetanseheving på tvers av politidistrikt.

Justis- og beredskapsdepartementets strategi for å bekjempe IKT-kriminalitet fra 2015 inneholder tiltak som vil bedre politiets kapasitet og kompetanse til å etterforske de sakene interpellanten tar opp. Et av tiltakene gjelder etablering av en sentralisert statistikkrapportering. Politidirektoratet har gitt Kripos i oppdrag å gjøre et utvalg av lovbruddkoder og modus som skal inkluderes i en sentral statistikkrapportering for IKT-kriminalitet.

Et annet tiltak i strategien er etablering av et pilotprosjekt i Oslo politidistrikt. Prosjektets hovedformål er å beskrive hvordan politidistriktene kan utvikle sin oppgaveløsning for å bekjempe IKT-kriminalitet. For å sikre en anbefaling med størst mulig relevans planlegger prosjektgruppen å besøke sju-åtte politidistrikter. Sluttrapporten fra prosjektet vil foreligge ved årsskiftet 2017–2018.

Det er grunn til å anta at en stor del av den nettbaserte kriminaliteten er grenseoverskridende. Kripos har et utstrakt samarbeid med andre lands politimyndigheter når det gjelder IKT-kriminalitet og bekjempelse av det. Euro-pol og Interpol er viktige samarbeidspartnere. Etterretnings- og straffesaksinformasjon deles, og gjennom en felles analyse kan man se knyttinger mellom land og kriminelle grupperinger. Det bidrar til forebygging, oppklaring og irettføring av IKT-kriminalitet både i Norge og i utlandet. Kripos har flere eksempler på at slikt samarbeid har resultert i domfellelser av prinsipiell karakter, bl.a. når det gjelder dataangrep mot viktige samfunnsaktører og målrettede angrep mot finansnæringen. Et samarbeid med FBI har også resultert i utlevering av en siktet fra Norge med påfølgende straffefølgning i USA.

Forebygging av IKT-kriminalitet har høy prioritet. Etablering av Kripos' nettpatrulje har medført at politiet nå har en tilstedeværelse i det digitale rom. Dette har vist seg å være effektivt i samhandlingen med publikum, spesielt med henblikk på forebygging av IKT-relatert kriminalitet, men også som et verktøy til bruk i etterretning og etterforskning.

Andre tiltak enn politiinnsats er viktig og nødvendig for å forebygge lovbrudd, her som ellers. To gode forebyggende tiltak skal nevnes:

- Nettvett.no gir informasjon, råd og veiledning om å sikre bruk av internett for enkeltpersoner og bedrifter. Svindel på nett er ett av flere temaer på nettvett.no.
- For bedrifter er varslingslisten.no et nyttig selvhjelpsverktøy mot fakturasvindel og liknende uryddig salgsmotivert. varslingslisten.no er et samarbeid mellom NHO, Finans Norge, Regnskap Norge, NSR, Virke og Bedriftsforbundet.

Også politiet gir informasjon og råd for å forebygge svindel, både på hjemmesiden og på andre måter. Eksempler på dette er at Økokrim i mars i år la ut en advarsel om e-poster med falske fakturaer, og Møre og Romsdal politi-

distrikt meldte om en sak om datingbedragerier og ga forebyggende råd.

Som min gjennomgang viser, gjøres det mye i norsk politi i dag for å forbedre etterforskningen og øke oppdagelsesrisikoen. Nå som vi har fått tolv mer robuste, fagtung politidistrikter, er vi bedre rustet enn før til å bekjempe bedrageri og svindel på nett.

Jan Böhler (A) [10:23:09]: Jeg vil takke statsråden for et godt innlegg, som viser at han tar dette på alvor og har oversikt over mye som skjer på feltet. Jeg har et par problemstillinger som jeg mener det er viktig at vi ser på.

Det ene er: Når statsråden går gjennom antall anmeldelser av bedragerier – ett spørsmål jeg hadde i interpellasjonsteksten gjaldt behovet for å kode denne typen saker, datasvindel, databedragerier, den typen kriminalitet, på digitale plattformer, og statsråden beskriver også hvor utbredt det er internasjonalt – er det en svakhet ved statsrådens tall at han ikke kan si hvor mange anmeldte svindelsaker, bedragerisaker, på nett vi har i Norge, for bedragerier kan jo også være andre ting. Så jeg vil spørre, når vi ser hvor utbredt, hvor alvorlig og hvor stor denne kriminalitetsformen er og kan bli framover, om det ikke bør være en egen koding, slik at man får en bedre samlet oversikt, et bedre bilde å analysere – og kan bygge opp kunnskap ut fra det.

Det er også et viktig budskap statsråden kommer med når han sier at han vil at alle skal anmelde, både publikum og bedrifter. Da trenger man en slik koding for å kunne bruke den til noe – selv om ikke alle saker blir etterforsket – for det vil gjøre at man kan se linjer i det som skjer, og kan velge ut saker som det er mulig å gå videre med.

Jeg vil også etterspørre organiseringen av dette. Statsråden nevnte et råd eller at man møttes og utvekslet kunnskap. Min faring foreløpig er i hvert fall at sakene – de enkelte anmeldelsene – sendes til lokale stasjoner, hvor man ikke har kompetanse og ressurser til å etterforske dem, og hvor resultatet blir det svaret som jeg refererte, at man ikke har kapasitet til å behandle eller gjøre noe med saken. Spørsmålet er om det bør organiseres på en annen måte, i hvert fall at man har et felles sted i hvert politidistrikt – og muligens hos Kripos. Dette foregår jo digitalt, på kryss og tvers i Norge og på kryss og tvers i verden, og det er Kripos som står for det internasjonale samarbeidet. Det hadde vært fint om statsråden ville gå inn i noen av de mer operative sidene av saken, i tillegg til den gode analysen og vurderingen han bidro med.

Det kan også være spørsmål om å gjøre det enklere for folk å anmelde eller å melde disse tilfellene, og at det kan skje fort, for det gjelder å få fort ut informasjonen om at nå foregår den typen angrep eller den typen framstøt, slik at publikum kan bli oppmerksom på det. Da kan det være at et meldsted hos politiet, hvor man kunne sendt disse henvendelsene videre, kunne forenklet dette veldig for publikum – for her er det ting som kan komme til titusener, for ikke å si hundretusener, av mennesker på én gang.

Statsråd Per-Willy Amundsen [10:26:33]: Det er et faktum at over hele den vestlige verden ser vi en nedgang i de fleste typene tradisjonell kriminalitet – kall det kriminalitet i det analoge rom – med et veldig tydelig unntak for overgrep, seksuallovbrudd. Samtidig ser vi en klar og tydelig økning i digital kriminalitet.

Vi ser at kriminaliteten flytter seg – fra det analoge til det digitale rom. Det må vi som samfunn ta konsekvensene av når vi bygger politi, når vi gjennomfører politireformen, som er en viktig og grunnleggende endring, som må på plass for å kunne håndtere kriminalitet i det digitale rom på en bedre måte. Jeg mener det er en viktig funksjon nettopp i politireformen at vi gjør politiet i stand til å bygge disse fagmiljøene, få inn den kompetansen som er nødvendig når man skal bekjempe kriminalitet i det digitale rom.

Jeg er enig med interpellanten i at koding av saker må tilrettelegges for å kunne identifisere kriminalitet på nettet på en bedre måte. Jeg oppfatter det slik at det arbeidet er på gang, og det er viktig for å kunne ha god statistikk, ha god kunnskap. Jeg er også enig i at man må legge til rette for at man på en lett måte kan gjøre politiet oppmerksom på angrep. Å anmelde på nett er et viktig poeng som man jobber med å få på plass, i det brede. Så jeg deler interpellantens syn på de fleste områdene.

Jeg tenker at vi nå må se på hvordan vi bygger opp disse fagmiljøene, slik at vi får en mest mulig rasjonell tilpassning, som gjør at vi gjennom samlet slagkraft – gjennom politiet, gjennom de kompetansemiljøene vi bygger – er i stand til å ruste oss slik at vi i størst mulig grad kan bekjempe denne type kriminalitet. Det er kompetansekrevene. Det er en annen måte å jobbe på. Det forutsetter andre fagmiljøer – det er ikke den lokale lensmannen som kan etterforske nettsvindel. Det er også et viktig premiss i politireformen at vi skal legge til rette for nettopp dette.

Politiet vil også ha behov for flere effektive virkemidler når det er snakk om å bekjempe kriminalitet i det digitale rom – men det regner jeg med at vi kan komme tilbake til litt senere i debatten.

Presidenten: Det vil man sikkert.

Michael Tetzschner (H) [10:29:55]: På vei opp til talerstolen fikk jeg en SMS fra noen som utgir seg for å være min bank, og som ber meg om å gå inn og bekrefte med ID-nummer. Det kan godt være at det er helt riktig – jeg skal ikke nevne navnet på banken – men det sier også noe om at når man ikke lenger kan stole på at de henvendelsene man får, er rettmessige, skaper det trøbbel for vanlig kommunikasjon og senker anvendeligheten av det fantastiske verktøyet som det å kunne benytte digitale løsninger også er.

Jeg takker særlig interpellanten for å ha reist et viktig spørsmål. Jeg forstår ved finlesning av interpellasjonsteksten at han selv også har anmeldt. Han var så tilbakeholden at han ikke delte med Stortinget alle sine erfaringer i den forbindelse. Generelt må jeg også si at man må være ganske bekymret over at vanlige mennesker i sin hverdag erfarer at de kan anmelde et svindelnummer eller et forsøk på svindel, og så får det ikke den oppfølgingen som man kan forvente. Vi har en rekke straffebud. Noen er undergitt ubetinget offentlig påtale. Det er fordi samfunnet sier at dette er så sterkt at man ikke skal kunne overlate det til fornærmede selv eventuelt ikke å følge opp.

Men her virker det som om man er i den andre enden av skalaen, nærmest ved at man her skal anmelde, ikke fordi det skal skje noe spesielt i saken, men fordi man er interessert i å få bedre statistikk. Det bekymrer meg dypst at så mange mennesker opplever at myndighetene stiller seg avventende – ja til dels passive – overfor noe som er brudd

på straffeloven. Så jeg vil spørre statsråden mer konkret: Hvor mange saker er irettført i Norge? Hvor mange sitter inne med dommer for dette? Så kan man si at det er et internasjonalt samarbeid. Jeg merket meg statsrådets svar, som også må fortolkes dit hen at det er særlig ved angrep på institusjonelle brukere – samfunnskritisk infrastruktur og finansnæringen, selvfølgelig – og man kan jo forstå det. Men da må man ikke glemme at man også har en jobb å gjøre overfor de enkeltborgere som blir utsatt for dette.

Mange av oss er også i den situasjon at man selv ikke følger så mye med i samfunnet – jeg tenker på eldre brukere av nettet – og det skal noe til å gjennomskue disse etter hvert ganske godt utførte svindelforsøkene. Dermed gir man fra seg opplysninger i god tro. Så i tillegg til omorganiseringsforsøkene og reformene som gjennomføres, må det også gjøres noe overordnet på dette feltet, der teknologer og politimyndigheter setter seg sammen for å bygge opp det jeg vil si dette gjelder, nemlig det digitale personvern – det at vi kan ha vår integritet i fred også når vi er på nettet.

Man må selvfølgelig også utbre kunnskap om hvordan man ter seg på nettet, og om hva man ikke skal la seg lokke inn på. Men jeg vil ikke si at dette er så mye forebygging – akkurat som det ikke er forebygging, synes jeg, i en verdifull betydning av ordet, å overlate til folk å gå på selvforsvarskurs som et forebyggende tiltak mot å bli overfalt korporlig. Vi skal ha et samfunn hvor man kan bevege seg ute i det fysiske rom uten frykt, og de som krenker oss fysisk, må svare for det. Denne logikken må overføres til det digitale samfunnet.

Jeg vil igjen takke interpellanten for et meget godt initiativ, og jeg håper at interpellasjoner som dette kan være med på å høyne ikke minst justismyndighetenes viktige arbeid med å gjøre hverdagen tryggere for oss alle, og bygge sterkere vern om den digitale personlighet.

Helge Thorheim (FrP) [10:35:04]: Jeg vil først takke interpellanten for å reise debatt om et meget viktig område av kriminalitetsutviklingen.

Fremskrittspartiet ser med bekymring på utviklingen når det gjelder internettsvindel, og er derfor glad for at regjeringen satser på politiet og tilfører ressurser til kriminalitetsbekjempelse innen dette området. Det finnes utallige varianter av bedragerier, og det er bruken av internett og e-post som har ført til at dette er mer og mer utbredt. Faktisk er det nå tre ganger så stor mulighet for å bli svindlet på nett som å bli frastjålet lommeboken. Nettsvindel er den raskest voksende formen for kriminalitet.

De aller fleste bedragerisaker behandles av de lokale politidistriktene, mens Økokrim etterforsker de mer komplekse og alvorlige sakene. Det er viktig at politiet tar dette på alvor, og at politidistriktene i større grad bygger opp en egenkompetanse og kapasitet på dette området, som også justisministeren nevnte i sitt svar til interpellanten.

Fremskrittspartiet har merket seg at gjennom nettpatruljen har politiet jobbet med å komme nærmere svindlere for å kunne forebygge og straffeforfølge bedragerne. Vi mener dette arbeidet må utvides og bli en landsomfattende ordning. Dessverre har mange nordmenn tapt betydelige beløp til internasjonale bedragere, og mange er ikke engang klar over at de selv kan bli straffeforfulgt dersom de lar seg lure, da de ubevisst kan ha deltatt i finansiering av terror og annen organisert kriminalitet.

De tradisjonelle såkalte Nigeria-brevene ble i flere tiår sendt i sekkevis fra Nigeria, og/eller fra personer med nigeriansk opprinnelse bosatt i andre land, til adressater i Norge. Dette var brev som lokket med store fortjenester, og som mange ble lurt av. Ja, det er nok mange av oss andre som har blitt forsøkt svindlet på denne måten.

Etter at internett ble tilgjengelig for folk flest, ble det også et verktøy som bedragerne benyttet for å skaffe seg ofre, og man så en økning i antall svindlete nordmenn. Ved hjelp av oversettelsesprogrammer ble det sendt ut tusenvis av e-poster på gebrokkent norsk. Man ble videre henvist til hjemmesider som var falske eller kopiert fra reelle banker og firmaer, der bedragerne hadde lagt inn sin egen kontaktinformasjon.

De senere årene ser vi også hyppigere bruk av telefon-samtaler eller SMS for å fange folks interesse. Med nye teknologiske løsninger og bedre verktøy blir bedrageriene stadig mer avanserte. En annen alvorlig utfordring er at gruppene som bedriver organisert kriminalitet som dette, ofte også kan være aktive innenfor narkotikahandel og menneskehandel samt handel med falske merkevarer.

Dessverre er det ikke bare økonomisk vinning som blir presentert som forlokkende for ofrene. En trend som har kommet de siste årene, er nettdating. Her kan man risikere å få henvendelser fra både kvinner og menn i Afrika, da gjerne Ghana, i tillegg til Asia og Russland. Gjennom kontakt på nettet innledes det et forhold via mediet. En får gjerne tilsendt bilder av personen en har kontakt med, men det kan være tilfeldige bilder som svindleren selv har funnet på nettet. I noen tilfeller kan man også bli overlatt til en annen person uten at man merker noe, som gjerne får betalt for å fortsette kontakten. Målet blir for den andre parten å lure offeret for mest mulig penger gjennom ulike historier og forklaringer på hvorfor det må sendes penger. Det kan også ende med trusler og utpressing.

Andre måter svindlerne forsøker å skaffe seg ofre på, er ved salg av dyr, merkeklær, kjøretøyer, kjøp av kjøretøyer og utleie av ferieobjekter. Felles for alle svindlene er at man som offer ikke nødvendigvis forstår at det er en svindel, før det er altfor sent. Oppi alt dette blir det vanskeligere å oppfatte bedrageriet ved at de i dag ofte opererer med norske adresser, og de kan ringe fra norske telefonnumre. Politiet i flere europeiske land jobber aktivt mot denne typen bedragerier, særlig England, Spania og Nederland.

Fremskrittspartiet mener politiet har en enorm oppgave i å forhindre nettsvindel. Innsatsen er viktig, og det er viktig at de ansvarlige blir tatt og straffeforfulgt, men det er også nødvendig at hver enkelt av oss gjør mest mulig for å beskytte informasjonen om oss selv på nettet, samtidig som vi tenker over hva vi gjør, og hvilke valg vi selv tar. Til slutt er det viktig å si at vi alle må anmelde svindel når vi oppdager at vi er blitt utsatt for det.

Anders B. Werp (H) [10:39:55]: Jeg har hatt gleden av å være på besøk hos Oslo politidistrikts datakrim-avdeling ved flere anledninger. Der sitter i overkant av tjue meget kompetente og dedikerte menn og kvinner og behandler et stort antall saker som går rett inn i kjernen av hva denne interpellasjonen dreier seg om. I 2011 behandlet de 69 000 saker med digitale spor – og det kun i Oslo politidistrikt. Det sier noe om det voldsomme, det kolossale, omfanget av denne kriminaliteten. Og det var i 2011,

det begynner å bli noen år siden, tallet har helt sikkert ikke blitt redusert siden den gangen.

Viktigheten av denne interpellasjonen og dette temaet understrekes også av mørketallsundersøkelsen, som statsråden også viste til, som NorSIS utgir årlig. Den siste mørketallsundersøkelsen viser at 9 pst. av bedriftene i den undersøkelsen anmelder datakriminalitet – 9 pst. Det vil si at det er et stort antall som ikke anmelder, selv om det går rett inn i forretningsområdet og på bunnlinjen i bedriftene. Så det er ingen tvil om at denne interpellasjonen er viktig, og jeg vil takke interpellanten for at temaet reises.

Det samme NorSIS ga for en tid tilbake ut en analyse av det de kalte datasikkerhetskulturen i Norge. Det er særlig to funn der jeg vil trekke fram. Det første er at i den undersøkelsen svarer 40 pst. av respondentene at de mener politiet ikke kan hjelpe dem med å løse datasikkerhetsbrudd for deres vedkommende – 40 pst. Det er et stort antall – et for stort antall. Det sier noe om at vi har en jobb å gjøre her i salen og i politiet, for dette har med tilliten til politiets arbeid å gjøre.

Det andre funnet i den analysen som jeg synes det er viktig å framheve, er at 40 pst. mener at såkalte cyber-aktivister har en rolle å spille i bekjempelsen av datakriminalitet. Det er definert som grupper som Anonymous og andre typer mer eller mindre – jeg vil si – mindre, legitime aktivistiske grupper. De mener jeg overhodet ikke har en rolle i dette bildet i det hele tatt, for det er en framvekst av en form for digitalt borgervern som er like betenkelig og uønsket som enhver type annet borgervern. Det må vi stoppe. Det kan vi ikke akseptere. Derfor er politiets innsats på dette området viktig.

Interpellanten har helt korrekt tatt opp spørsmålet hvorvidt det er riktig å anmelde, men svaret er selvfølgelig ja. Vi må for enhver pris anmelde ethvert lovbrudd som gjelder datakriminalitet, slik det gjelder for ethvert lovbrudd av enhver art. Det er med på å gi politiet en oversikt over kriminaliteten og dermed bedre grunnlag for å bekjempe den.

Når det gjelder oversikt, viser analysene internasjonalt at datakriminaliteten globalt utgjør 15 millioner milliarder kroner i året – det er 18 nuller – og det forventes at den kriminaliteten vil doubles på bare seks år. Dette er et maskineri som er så kolossalt stort, det vokser, og det genererer og finansierer ny kriminalitet, noe som understreker betydningen av at vi forsterker innsatsen.

Jeg er glad for statsrådets svar. Det viser at regjeringen er aktiv, er bevisst, setter inn tiltak, setter inn ressurser og fokuserer. Det bekrefter hvor viktig nærpolitireformen er for å styrke politiets innsats i nærområdene og i politidistriktene.

Jeg vil også si at noe som kjennetegner datakriminalitet, er at offer og utøver ofte er i forskjellige deler av verden, krysser landegrensene. Det er en oppgave for oss som lovgivere å sørge for at vi tar de nødvendige initiativ for at jurisdiksjonen er på plass på tvers av landegrensene, for å møte denne kriminaliteten internasjonalt.

Takk for interpellasjonen, og takk til statsråden for svaret.

Frode Helgerud (H) [10:45:18]: Jeg bidrar gjerne til å forstørre blomsterbuketten til interpellanten for å ta opp dette temaet. Nettkriminalitet er et samfunnsprobleme vi ikke bare må frykte vil bli større og større, men en trussel vi

dessverre også må regne med vil bli større og øke i omfang – og det ut fra et meget høyt nivå, som statsråden og andre har dokumentert. Det er en form for kriminalitet som kan ramme hvem som helst, nær sagt når som helst, f.eks. på vei opp til Stortingets talerstol.

Det er selvfølgelig en situasjon som er meget ubehagelig for oss alle, som interpellanten var inne på. Det er derfor betimelig at vi løpende, i Stortinget og andre steder, stiller spørsmål ved hvilke tiltak som kan settes inn for å forebygge hyppigheten og omfanget og for å øke oppklaringsprosenten. Dagens interpellasjonsdebatt – viktig som den er – kan uansett ikke bli mer enn en smakebit på et stort problem, både i omfang, i dybde og ikke minst i kompleksitet. Den må følges opp, også i Stortinget, og jeg går ut fra at statsråden finner en god form for å gjøre dette på et senere tidspunkt.

Interpellasjonen er konsentrert om hvilke verktøy som skal brukes for å sørge for at flest mulig nettsvindlere blir tatt. Oppklaring av kriminalitet er en oppgave som tilligger politiet. Derfor er det avgjørende at politiet er godt organisert og har nødvendig spisskompetanse, tilstrekkelig erfaring og ikke minst gode datasystemer – områder som dagens regjering har levert på, og som fortsatt vil være et høyt prioritert område for denne regjeringen.

At det ble et bredt flertall for politireformen, er i denne sammenhengen viktig. Det gir politiet forutsigbarhet til å utvikle sine prosesser planmessig og langsiktig. Og politireformens grep med å redusere antallet politidistrikter vil skape mer kraftfulle etterforskningsmiljøer over hele landet – en nødvendighet når nettforbryternes metoder og spor skal avdekkes.

Like viktig som å styrke arbeidet med å avsløre begått kriminalitet er arbeidet med å forebygge nettkriminalitet gjennom å gjøre det vanskeligere for nettsvindlerne å lykkes. Her er det viktig med en bred mobilisering. Både offentlige myndigheter, private institusjoner og – jeg har lyst til å understreke det – hver enkelt av oss har et ansvar for å bidra til dette.

Interpellanten og jeg tilhører samme generasjon – en generasjon som er vokst opp uten mobiltelefoner, internett, pc-er og nettbanker. Vi tilhører en generasjon som nok har et større behov for å få hjelp til unngå tabber, enn dem som er en del år yngre enn oss, i vårt daglige virke. Men vår generasjon er langt fra den eneste som trenger slik hjelp i vårt nettbaserte hverdagsliv for å gjøre slike forbrytelser vanskeligere. Derfor er det viktig at regjeringen sørger for at temaet står høyt på dagsordenen innenfor mange områder av offentlig forvaltning, slik at vi alle blir bedre rustet til å stå imot kriminalitet og kan føle oss noe trygget.

Et veldig viktig område er finansnæringen. Høy oppmerksomhet i og et godt samspill mellom Finanstilsynet, Finans Norge og de enkelte aktører innenfor finansnæringen har gitt og vil fortsatt kunne gi viktige bidrag til bekjempelsen av denne formen for kriminalitet. Banker, forsikringsselskaper og andre finansaktører har ikke bare en selvfølgelig forpliktelse til å bygge opp så trygge systemer som mulig, men de er også utrolig viktige formidlere av kunnskap til hver enkelt kunde om grep vi selv kan bidra med.

Kampen mot nettsvindel er ikke en kamp som kan vinnes en gang for alle. Dette er en evigvarende kamp som vi alle har et ansvar for å ta del i – internasjonalt, nasjonalt,

på bedriftsnivå og på individnivå. Viktigst er det at vi gir politiet nødvendig forutsigbarhet og økonomiske ressurser til å stå i front i kampen. Økes oppklaringsprosenten, øker også sannsynligheten for at antall angrep vil bli færre enn de ellers ville ha blitt.

Jorodd Asphjell (A) [10:50:13]: I likhet med mange andre vil jeg takke interpellanten for å ta opp et viktig spørsmål som utgjør et stort problem for mange i landet vårt.

IKT-kriminaliteten kan være like stor som all annen kriminalitet til sammen, sa statsråden i sitt innlegg. Det sier noe om omfanget av denne typen kriminalitet – 14 000 anmeldelser, store mørketall og store summer. Representanten Werp var inne på at de pengene som kommer inn, også kan brukes til ny kriminalitet, som også kan gi oss en stor utfordring.

Politidirektoratet opprettet i samråd med Riksadvokaten i april 2011 en arbeidsgruppe for å kartlegge politiets arbeid med IKT-kriminalitet, elektroniske spor og politioppgaver på nett. Denne gruppen skulle vurdere hvorledes det skulle arbeides videre med disse områdene framover. Arbeidsgruppen fant bl.a. at politidistrikter ikke gjorde noe systematisk arbeid for å skaffe seg oversikt over hva som foregår av IKT-kriminalitet, utover det som anmeldes, selvsagt. Når vi nå spør politiet, virker det som om lite er endret siden 2011, at det fremdeles ikke arbeides systematisk i politidistriktene for å skaffe seg oversikt over hva som foregår av IKT-kriminalitet. Gruppen kom også til at lite datakriminalitet blir etterforsket og oppklart, og sånn er det fortsatt. Representanten Tetzschner var også inne på dette i sitt innlegg, om det er viktigere å ha statistikker enn det er faktisk å gå inn i alle de anmeldelsene og de utfordringene vi har, og ikke minst oppklare de lovbruddene som foregår.

Forsøk på bedrageri og svindel på nett er den kriminalitetsformen som kanskje øker mest, og som rammer flest innbyggere i Norge. Det er stadig nye former for svindel. Vi har hver og en av oss selvsagt et ansvar for hvordan vi sikrer oss mot denne kriminaliteten, både når det gjelder bruk av pc, nett og telefoner, og ikke minst når det gjelder å åpne e-poster og alle henvendelser vi får der det kan være mistanke om at det ikke er riktige avsendere som etterspør dine tjenester. Det er mange som blir alvorlig krenket knyttet til dette i forbindelse med økonomi, og, ikke minst, som også en var inne på her, når det gjelder dating-sider, hvor en betaler store summer til andre rundt omkring i verden.

Nå gjennomføres politireformen i alle tolv politidistrikter. Den skal sikre sterkere fagmiljø og bedre etterforskning. Dette vet jeg at statsråden også er enig i, og vi ønsker at vi skal bli bedre alle sammen, men jeg er urolig for at det ikke skal gå helt slik som vi forutsatte da vi inngikk forliket om politireformen. Jeg kan ikke se at det legges opp til en datakrimsatsing i distriktene, som er et av de områdene vi snakket om.

Selv om statsråden hele tiden hevder at det har blitt mer penger til politiet, og at alt er så mye bedre enn før, kan heller ikke statsråden unngå å ta inn over seg bekymringene og kritikken fra politiet ute i distriktene. De opplever en krevende ressursituasjon. I Oslo politidistrikt, som også representanten Werp var inne på, jobber mange ansatte godt. Men da handler det om digitale spor og ikke om

hvordan vi skal bekjempe den kriminaliteten som er på nettet, og jobbe opp mot de anmeldelsene som kommer. De opplever at sivile stillinger blir stående ubesatt, for de eneste stedene politimestrene har mulighet til å kutte i stillinger og i budsjett, er på disse områdene. Det kan f.eks. gjelde dataingeniører. Da skjønner vi alle at vi har en stor utfordring. Ikke minst er tverrfaglig og flerfaglig kompetanse på dette området veldig viktig for å kunne komme dette til livs. Brukerne av nettet blir stadig flere, og de blir stadig både yngre og eldre. Selv om politiet trenger alle de politiutdannede de kan få, trenger de også sivile stillinger. De trenger etterforskere som har annen bakgrunn, bl.a. datakyndige.

Jeg tror at en kan spørre hvem som helst av landets politimestre, og en vil få det samme svaret. De har ikke penger til å bemanne opp mot en skikkelig satsing mot datakriminalitet. De prioriterer nok noen til å jobbe med de elektroniske sporene – det er bra, og det trengs – men det er ikke nok, spesielt i overgrepssaker, bl.a. En har ikke ressurser til å bemanne opp mot datakriminalitet som f.eks. svindel og bedrageri eller annen form for alvorlig kriminalitet på nettet.

Hvis statsråden er uenig i min virkelighetsbeskrivelse, vil jeg be statsråden om å dele noen tall med oss, tall på hvor mange i de ulike politidistriktene som jobber med å etterforske kriminalitet på nett, og da mener jeg ikke dem som jobber med å sikre elektroniske spor, men faktisk datakriminalitet.

Jan Böhler (A) [10:55:47]: Jeg ble veldig glad for innleggene her i dag, for engasjementet og innholdet i innleggene til representantene Tetzschner, Thorheim, Werp, Helgerud og Asphjell. Det var en ekte vilje til å gå inn i dette fra Stortingets side som er veldig lovende for hvordan vi kan arbeide med dette sammen framover. Det var viktige eksempler som representanten Thorheim kom med, hva vi kan utsettes for – det gir innsikt. Også det som ble nevnt om at man helt uten å vite det kan bidra til terrorfinansiering. Din ID kan kopieres, det utstedes bankkort, osv. Man kan ha omfattende systemer – og penger kan gå den veien.

Jeg ble veldig overrasket da jeg snakket med noen som opererer i gjengmiljøene i Oslo for kort tiden. En av dem som var aktiv der, fortalte at hans spesialitet var bedragerier og virksomhet på nett. Vi må være klar over at når de tradisjonelle organiserte kriminelle, bl.a. i gjengmiljøer, opplever at terskelen her er aller lavest – den typen kriminalitet blir man dessverre aldri eller nesten aldri tatt for, og man har det inntrykket – så vil alle kriminelle, profesjonelle kriminelle, som analyserer hva de kan tjene mest på, kunne bevege seg inn i dette feltet. Så advarslene fra Stortinget om at dette kan bli stadig større, er det all grunn til å merke seg.

Jeg er glad for at for at alle sier at dette må anmeldes, vil oppfordre folk til å anmelde. Statsråden sa det, og alle representantene sa det. Og jeg er glad for at statsråden sa at disse sakene må kodes sånn at vi kan få en oversikt over dem, at de ikke er inne i en samleboks hvor man ikke kan få brukt den kunnskapen som anmeldelsene gir. Det ville føre til at vi innser at her kreves det en helt annen type innsats ressursmessig, for det er klart at hvis alle anmelder her, vil omfanget eksplodere. Representanten Werp nevnte at det siste var at 9 pst. av bedriftene anmelder slike for-

hold, tidligere sa de 1 pst. Det er i hvert fall veldig store mørketall, og det er enda mer enorme mørketall blant kundene, folk som utsettes for disse angrepene. Så det vil føre til diskusjon om ressurser og hvor det skal tas hånd om. Økokrim – som ble nevnt her som en sentral instans – tar inn veldig få saker, så det er ikke et egnet sted å behandle disse sakene.

Jeg er veldig glad for det representanten Tetzschner sa om at vi ikke kan ha den situasjonen at folk opplever at her skjer det ikke noe, her brytes straffeloven, og man må bare godta at ikke noe skjer med anmeldelsene. Det skaper en holdning til kriminalitet som vi ikke kan leve med. Jeg har også møtt eldre mennesker – representanten Tetzschner nevner også det – som føler seg ganske forsvarsløse overfor dette fenomenet. Så jeg er glad for debatten. Den lover godt for innsatsen framover.

Statsråd Per-Willy Amundsen [10:59:06]: La meg først starte med å kvittere ut det som jeg oppfatter som angrep på regjeringen, som var litt feilslått i denne sammenhengen. Det er aldri satset så mye på politiet som det som gjøres under denne regjeringen. Reelt har vi økt budsjettene så langt med 2,5 mrd. kr, og vi setter alle rekorder i år med ny tilsetninger, nye årsverk, i politiet. Bare i dag er regjeringen tydelig på at man skal legge 100 mill. kr ekstra i potten for å kjøpe inn utstyr til politidistriktene.

Denne debatten går inn i den store diskusjonen om hvordan vi skal skru sammen politiet for fremtiden. Det vi gjør gjennom politireformen, er et viktig fundament for å løse denne typen kriminalitet og er et premiss som er viktig med hensyn til fagmiljø, kompetanse, å bygge de miljøene vi trenger. Det svarer ut organiseringsmessig, men også teknologimessig, mange av de utfordringene vi står overfor når det gjelder digital kriminalitet. Det kommer om kort tid en særorganutredning – en NOU – som jeg tror vil være veldig interessant med hensyn til hvordan vi skal organisere den delen i fremtiden med henblikk til politireformen. Det er i det hele tatt mye fokus på dette området – å skru seg om for å tilpasse seg den nye virkeligheten. Det kommer en stortingsmelding om IKT-sikkerhet før sommeren.

Så tror jeg også vi må reise spørsmålet rundt politiets metoder. Skal man bekjempe kriminalitet på nettet, og skal man bekjempe kriminalitet i det digitale rom, vil nok politiet også trenge flere metoder – effektive sådanne – for å bekjempe denne typen kriminalitet. IP-lagring er et tema som for så vidt ble diskutert i Stortinget her i går, og som komiteen vil komme tilbake til på et senere tidspunkt – det ligger et representantforslag der. Men det er et eksempel på en type tiltak som nok er nødvendig nettopp for å få effektive virkemidler for å bekjempe denne typen kriminalitet.

Jeg takker igjen interpellanten for at man tar opp dette spørsmålet, for det er viktig. Når vi diskuterer mye av det som er premisset for de justeringene vi gjør i politiet nå – de endringene som følger av reformen, dette er et viktig fundament og grunnlag for at vi gjør de endringene – merker jeg meg og reflekterer litt over hvem som ikke deltar i debatten her i dag. De som er imot at vi skal implementere en reform vi trenger for å bekjempe digital kriminalitet, de ønsker heller ikke å delta i denne debatten.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 1 omme.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 2 og 3 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:02:25]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø om å sikre at fosterhjemsgodtgjørelse ikke gir tap av trygdeytelser for fosterforeldre ved sykdom eller arbeidsløshet (Innst. 266 S (2016–2017), jf. Dokument 8:49 S (2016–2017))

Sak nr. 3 [11:02:46]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav (Innst. 267 S (2016–2017), jf. Dokument 8:50 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bengt Morten Wenstøb (H) [11:03:50] (ordfører for sakene): Jeg vil begynne med å takke komiteens medlemmer for en konstruktiv dialog under arbeidets gang.

Saken vi nå skal debattere, er viktig for mange fosterforeldre, og jeg opplever at komiteens medlemmer har et oppriktig engasjement for fosterforeldre og deres hverdag.

Det er viktig med en god fosterhjemmsordning i Norge som skal sikre at barn og unge får den omsorgen de trenger for å utvikle sine evner og bli selvstendige voksne. Regjeringen er opptatt av å gi gode og forutsigbare, faglige og økonomiske rammebetingelser til familier som påtar seg det viktige ansvaret det er å være fosterforeldre.

Da barne- og likestillingsministeren i fjor la fram en stortingsmelding om fosterhjem til barns beste, hvor utfordringer med fosterhjemmsordningen ble drøftet og forslag til løsninger ble presentert, valgte Stortinget i etterkant av meldingen å be regjeringen om å igangsette en utredning av fosterhjemmsordningen. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utarbeidet i 2015 en oversikt over forhold knyttet til skatte- og trygderettslige regler som kan påvirke fosterforeldres samlede økonomiske rammevilkår.

Regjeringen har nylig oppnevnt et offentlig utvalg som skal utarbeide en NOU på fosterhjemsoverordningen. I dette arbeidet vil utvalget også se på fosterforeldres rammevilkår og problemstillinger knyttet til trygdeytelser.

Komiteen viser til at det i dag finnes familier som taper på å være fosterforeldre. Derfor ber komiteen regjeringen så snart som mulig sikre at ingen opplever et nettotap av trygdeytelser ved å ta på seg ansvar som fosterforeldre.

Fosterhjem er det mest brukte tiltaket for barn og unge som ikke kan bo sammen med sine foreldre. Fosterforeldre utfører omsorgsoppgaven i sitt eget hjem, og mange har lønnsarbeid ved siden av. Å være fosterforeldre er mer på linje med å ta seg av egne barn enn ordinært lønnsarbeid. Den økonomiske godtgjørelsen til fosterforeldre skal således gjenspeile den innsatsen de gjør ved å påta seg et omsorgsansvar for samfunnet.

Det er viktig at Stortinget setter barns oppvekstvilkår på dagsordenen. Barn har rett på trygge oppvekstvilkår. I mange tilfeller ivaretar et fosterhjem denne tryggheten.

Det er utfordrende å rekruttere fosterhjem til de barna som behøver det aller mest. Derfor er det viktig å arbeide for at flere voksne ønsker å påta seg dette oppdraget på vegne av oss alle. Det må også innebære økt satsing på veiledning av fosterforeldre, men også tilbud om utdanning for å ivareta oppgaven til barnets beste.

Samtidig er det nødvendig å ivareta barneperspektivet og jevnlig føre tilsyn med fosterhjem. Fosterhjem skal ikke bare handle om kvantitet, men også om kvalitet.

Norsk barnevern har en sentral rolle å spille for barn som utsettes for urett og omsorgssvikt. Derfor har regjeringen tatt vesentlige grep for å styrke kvaliteten på sosialarbeiderutdanningene, men også ved å sette i gang arbeidet med å lage en ny barnevernslov.

Barnekonvensjonens artikkel 3 har tydelig understreket:

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»

Denne artikkelen i barnekonvensjonen er også forpliktende for Norge.

Når barnevernet i norske kommuner arbeider for å ivareta barns rettigheter, er vi politikere ikke alltid like flinke til å støtte opp om dette arbeidet. Det bør vi bli bedre til.

Når sosialarbeidere blir utsatt for trusler i et arbeid som de utfører på vegne av oss alle, må vi som politikere iverksette tiltak som trygger deres arbeidshverdag.

Et godt fosterhjemsarbeid krever et samspill mellom politikere, dyktige sosialarbeidere og familier som påtar seg det viktige oppdraget å åpne sitt hjem for dem som behøver det aller mest. Derfor er det nødvendig at vi som samfunn i framtiden investerer i godt sosialt arbeid i norske kommuner. Det fortjener våre barn.

Lise Christoffersen (A) [11:08:02]: Først av alt vil jeg få takke forslagsstillerne bak disse to sakene. Takk også til saksordføreren, som har bidratt til at en enstemmig komité ber regjeringa snarest innføre en overgangsordning for fosterforeldre med trygdeytelser, slik at de ikke risikerer å tape økonomisk på den viktige oppgaven de har påtatt seg ved å være fosterforeldre. Det er vanskelig nok for barnevernet å rekruttere gode fosterhjem om ikke staten selv skal stikke kjepper i hjulene for disse familiene når de tar på seg den utfordrende oppgaven det kan være å åpne hjemmet sitt for barn og ungdommer som har vonde opplevelser bak seg, som ofte har dype traumer som skal bearbeides, og som, ikke minst, har et stort behov for kjærlighet, trygghet og stabilitet i livet sitt.

Det biologiske prinsippet står sterkt i norsk barnevern. Det skal mye til før staten går inn og overtar omsorgen for

et barn. De barna som til slutt kommer i fosterhjem, kan ha levd med omsorgssvikt og overgrep i mange år. For det første tar det ofte tid før noen i det hele tatt både oppdager og reagerer på at alt ikke er som det skal være. Barn er dessuten svært lojale overfor foreldrene sine, uansett. Mange som lider overlast hjemme, der de egentlig skulle være trygge, gjør sitt beste for å skjule det de blir utsatt for. For det andre skal hjelpetiltak i hjemmet som hovedregel forsøkes først, før barnevernet går til det skrittet å ta et barn ut av familien. I de tilfellene det skjer, er barna ofte skadet for livet, har kanskje mistet all tillit til voksne og er tilbakeholdne med å knytte nye bånd, fordi de er blitt sviktet så mange ganger før. Det tar tid å bygge ny tillit. Stabilitet er helt nødvendig for disse barna og for fosterforeldrene. I mange tilfeller klarer man ikke det. Noen barn opplever flytting på flytting mellom institusjoner og flere fosterhjem. Da bør det ikke være staten som er den utløsende årsaken til det.

Fosterforeldre gjør en stor innsats for statens barn. Ja, for det er staten som har ansvaret for dem når foreldrene er fratatt omsorgen. Da blir det nesten absurd når staten selv i enkelte tilfeller avkorter trygdeytelser mot fosterhjemsgodtgjøring, slik at familieøkonomien tvinger fosterforeldre til å si fra seg oppdraget. Det er barna det går mest ut over, men også gode fosterforeldre som ser på disse barna som sine. Det er ikke en jobb, det er mye mer enn som så.

Den direkte foranledningen for de to representantforslagene vi behandler i dag, er oppslaget i NRK Rogaland fra bitte lille julaften i fjor, om en fosterfar som hadde fått kreft. Han mistet retten til arbeidsavklaringspenger og risikerer et krav om tilbakebetaling av 200 000 kr. Når slike saker blir kjent, påvirker det ikke bare den enkelte familien – det påvirker også mulighetene for å rekruttere nye fosterforeldre.

Den saken vi behandler nå, er en seier, både for fornufeten og for rettferdigheten. Saken fra Rogaland er, så vidt jeg kjenner til, under klagebehandling. Verken stortingsrepresentanter eller statsråder kan gripe inn i slike saker. De må gå sin gang. Men jeg forutsetter faktisk at Nav følger med på det Stortinget gjør, og sørger for å frafalle dette kravet på eget initiativ, for det har de full adgang til.

Denne saken er dessverre ikke enestående. Det finnes en rekke eksempler på tilsvarende situasjoner for fosterforeldre som blir syke, uføre, permitterte eller arbeidsledige. For eksempel kan fosterforeldre som blir arbeidsledige, risikere å måtte flytte eller pendle for ikke å miste retten til dagpenger, selv om det i rundskrivet om reelle arbeidssøkere er gjort unntak fra flyttekravet av tungtveiende hensyn knyttet til barn i nær familie. Fosterforeldre har skrevet under på en avtale med barnevernet om stabilitet og ofte også om geografisk nærhet til fosterbarnets opprinnelsessted. Men krysser de av i meldekortet at de ikke kan flytte, risikerer de å miste retten til dagpenger. Men ikke alle, for det er ulik praksis i slike saker fra Nav-kontor til Nav-kontor.

Stortinget har behandlet denne saken før og bedt regjeringa gjennomgå regelverket for fosterforeldre. Det skjedde for ett år siden. Det var bare Høyre og Fremskrittspartiet som da stemte imot. Når statsråden i sitt svarbrev i dagens sak viser til at det skal utarbeides en NOU der regelverket skal tas opp, mener vi at det ikke er nødvendig å vente på det. Saken er godt nok utredet av Bufdir i forbindelse med fosterhjemsmeldinga i fjor. Mindretallet, Arbei-

derpartiet, Senterpartiet og SV, er utålmodig og foreslår at regjeringa skal komme med sak nå. Det ville også Venstre i sitt opprinnelige forslag. Men det er til å leve med, dersom vi umiddelbart får en overgangsordning som bringer dagens urettferdige praksis til opphør, slik en enstemmig komité innstiller på.

Likevel vil jeg ta opp de forslagene som fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [11:13:12]: Jeg vil først takke saksordføreren for å ha løst sakene godt gjennom komiteen og sørget for en så bred tilslutning om det viktigste i sakene.

Jeg vil også takke representantene som har fremmet disse to sakene, for at de tar opp et viktig tema, for tar vi godt vare på fosterforeldre, bidrar det igjen til at de kan ta godt vare på fosterbarn.

Fremskrittspartiet har i alle år hatt et sterkt engasjement for spesielt utsatte grupper. Det er liten tvil om at fosterbarn er en slik gruppe. Derfor har vi i alle år jobbet for å sikre fosterbarn en mest mulig trygg og stabil oppvekst.

Jeg har selv i mitt tidligere virke som lokalpolitiker sett på nært hold behovet for gode og trygge fosterhjem. Der har jeg også sett den jobben de gjør, og de utfordringene de kan møte når de er stilt overfor et tidvis firkantet regelverk. Derfor vil jeg bruke denne anledningen til å gi honnør til alle dem som velger å dele av seg selv, sitt hjem, sin familie og sin tid for å være fosterforeldre. Uten dem ville mange barn hatt det enda vanskeligere.

Til saken: Det er fortsatt slik i dag at en del fosterforeldre opplever utfordringer utover at de skal ta seg av utsatte barn. I dagens debatt ser vi spesielt på de tilfeller der fosterforeldre blir syke, permittert eller arbeidsledige. Jeg er glad for at regjeringen har igangsatt en utredning om fosterhjemsomsorgen. Det er helt naturlig at fosterhjem som opplever sykdom, permittering eller arbeidsledighet, blir en del av denne utredningen. Jeg er selv – og det vet jeg at regjeringen også er – opptatt av å se det hele i en sammenheng. Det er ikke slik at en ytelse med sine krav, forutsetninger og effekter kan eller bør ses separat. Ordningene må ses i sammenheng. Ved å gå inn på mindretallets forslag til vedtak ville det lett kunne oppstå utilsiktede, negative konsekvenser. Derfor mener jeg det beste er å finne en overgangsordning inntil utredningen har kommet og en permanent ordning kan iverksettes.

Det må også være lov å komme med et lite hjertesukk. Ut fra opposisjonens merknader og retorikk virker det nesten som om problemstillingen er helt ny og har oppstått i det siste. La meg da påpeke at dette ikke er nytt, og at den forrige regjeringen hadde full mulighet til å ta tak i det, men det gjorde de altså ikke.

Avslutningsvis vil jeg peke på at jeg tror vi alle i denne sal deler samme motiver i sakens kjerne, noe vi også hørte fra representanten Lise Christoffersen. Vi vil at utsatte barn skal kunne vokse opp under trygge rammer. Vi vil gjøre terskelen for å bli fosterforeldre lavest mulig, og vi vil at offentlige velferdsordninger skal fungere etter sin hensikt uten utilsiktede, negative konsekvenser for fosterbarn eller fosterforeldre. Da er vi avhengig av å se alt i en

sammenheng, og jeg er derfor veldig glad for at frem til vi får dette på plass, får en overgangsordning.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:17:00]: Jeg vil også takke, først Norsk Fosterhjemsforening, så forslagsstillerne, og ikke minst saksordføreren, som har et hjerte for såne saker. Det setter jeg veldig pris på.

Fosterforeldre er en grunnmur i barnevernet når vi er i den situasjonen at foreldre og pårørende ikke makter å gi barna trygghet. Jeg vil understreke det siste. Fosterforeldre utfører omsorgsoppgaver i eget hjem, og mange har sjølsagt inntektsbringende arbeid ved siden av rollen som fosterforeldre, enten som sjølstendig næringsdrivende eller som lønnsinntakere. Den økonomiske godtgjørelsen som fosterforeldrene får, skal gjenspeile den innsatsen de gjør ved å påta seg et omsorgsopdrag for samfunnet, som flere har vært inne på.

Vi er i dag i den situasjonen at det finnes familier som taper på å være fosterforeldre fordi de får avkortede trygdeytelser som følge av sitt omsorgsarbeid som fosterforeldre. Dette regelverket skaper tvil og usikkerhet om fosterhjemsordningen, og det er utrolig trist fordi fosterhjemsordningen er så sentral i det å forbedre barnevernstilbudet.

Jeg skal være kort: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV ber i forslaget om at regjeringa skal komme tilbake til Stortinget med nødvendige endringer. Vi mener at det er tilstrekkelig utgreid, og at det er en så bred enighet om at dette må få sin lovmessige, forskriftsmessige forankring uten nærmere opphold. Når vi ikke får oppslutning om det, er vi imidlertid glad for at vi får på plass en enstemmighet om en overgangsordning for fosterforeldre på trygdeytelser som sikrer at de ikke taper økonomisk på å være fosterforeldre, og at ordningen skal gjelde fram til et nytt regelverk om fosterhjem er på plass. Dermed skulle dette problemet være godt løst.

Iselin Nybø (V) [11:19:18]: I dag skal vi fatte et viktig vedtak for alle de familiene som Venstre mener gjør en av de mest verdifulle jobbene, alle de 11 000 familiene i Norge som har tatt på seg et offentlig foreldreskap på vegne av staten. Dette er familier som ønsker å gi omsorg til de ungene som av ulike grunner ikke kan bo hjemme hos sine biologiske foreldre. Veldig mange av disse ungene skal heller aldri flytte hjem igjen, men ha sin oppvekst hos den nye familien.

Målet barnevernet har for disse fosterbarna, er å legge best mulig til rette for å skape nye og livslange relasjoner, at fosterbarnet får en ny familie de kan ha kontakt med også når de er voksne, at de kan etablere en ny og god tilknytning i trygge, forutsigbare og langvarige fosterhjem. Det er det vi ønsker at staten skal legge til rette for.

Mange har vært sint på og opprørt over Nav i flere år. Allerede i 2014 stilte Venstre-representanter flere skriftlige spørsmål angående Navs praktisering av et regelverk som slår urimelig ut. Venstre har til og med bedt om en egen stortingsmelding for å gjennomgå vilkårene og rydde opp der det trengs.

La meg bare kort si litt om hva Venstre har utfordret statsrådene Solveig Horne og Robert Eriksson på, tilbake i 2014. Da var det en enslig fostermor som ble ufør etter en trafikkulykke, og etter trafikkulykken kunne hun ikke jobbe lenger. Fordi hun hadde et fosterbarn boende, reduserte

Nav uføregraden til 80 pst, og det framstår selvfølgelig som helt urimelig. Senest i går fikk vi beskjed fra denne fostermoren om at saken hennes fortsatt ikke er løst. Ungen bor fortsatt hos henne, men rent økonomisk lønner det seg for henne, som mor, å sende denne ungen vekk, og i dag lever de under fattigdomsgrensen. Ungen får bor der fordi moren ikke vil at hun skal flytte, men Nav gjør situasjonen vanskelig.

Sånn ønsker vi jo ikke å ha det, og vi forventer at Nav rydder opp, og at både hennes sak og lignende saker blir løst. Vi hadde i utgangspunktet trodd at regelendringen til Nav hadde ryddet opp for dem som ble varig uføretrygdet og som også var fosterforeldre, for det går an å være en god forelder, yte omsorg og gi trygghet selv om en av ulike grunner ikke kan være i jobb. Det gjelder enten en blir uføretrygdet eller mottar dagpenger eller arbeidsavklaringspenger.

Den direkte årsaken til at Venstre igjen satte fosterforeldrenes situasjon på dagsordenen, er denne familien fra Rogaland som flere har snakket om. Der er det en kreftsyk far som har mottatt et krav på nesten 300 000 kr fordi fosterhjemsgodtgjørelsen skulle ha ført til en avkorting av arbeidsavklaringspenger. Siden han ble syk, skulle han altså ha fått mindre godtgjøring som fosterfar – eller sendt vekk ungene. Ingen kan forstå at vi har et regelverk som til de grader gjør det vanskelig for ungene og for foreldrene – som ønsker å gjøre, og som gjør, en god jobb på vegne av fellesskapet.

Vi vet at flyttinger er uheldig, og at dette regelverket, slik det praktiseres i dag, slår uheldig ut for rekrutteringen av fosterhjem, som det er et stort behov for i samfunnet vårt.

Jeg er glad for at det nå er slutt på denne urimelige praksisen. Dette er en seier som er vunnet av enkeltpersoner, og da er det ekstra gledelig at vi kan vedta dette i dag, for det beskriver enkeltpersoners seier over et rigid og et urimelig Nav-system. Og selv om det er enkeltpersoner denne regelendringen kommer til gode, er det en viktig seier for alle fosterhjem i Norge.

Kirsti Bergstø (SV) [11:23:41]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for godt og grundig arbeid i en viktig sak. Dette er en sak som betyr mye for dem det gjelder – veldig mye. At familier med omsorg til overs åpner døra og inviterer barn og unge som trenger trygghet i et nytt hjem, inn til seg, er viktig for samfunnet, men det er helt avgjørende for den enkelte. Da er det viktig at når hjelpe-re selv trenger hjelp, må fellesskapet stille opp. Kutt i ytelser som skal sikre økonomien ved sykdom eller ved tap av arbeid, kan tvinge fram et valg som få ønsker å ta, nemlig å slutte å være fosterforeldre fordi økonomien raker og alternativet blir å selge huset. Derfor er det gledelig at vi i lag retter opp denne uretten ved å si at det snarest skal komme en overgangsordning for å sikre at fosterforeldre ikke taper trygdeytelser. Jeg skulle ønske at det var mulig å gå lenger, være tydeligere og si at det ikke bare er en overgang, men en varighet vi ønsker å få på plass, at vi kunne stå i lag om det, at vi kunne slå fast at det ikke er noen tvil om at fosterforeldre er unntatt kravet om flytting ved tap av arbeid. Men det skal ikke ta bort gleden over det vi faktisk har klart å enes om.

Jeg vil i dag også takke Fosterhjemsforeningen og modige enkeltpersoner som har gitt denne saken et ansikt.

Så må jeg også si at det er paradoksale tider for unger som trenger at det offentlige stiller opp og sørger for omsorg og trygghet. Vi har en blå-blå regjering som sier at det ikke betyr noe hvem det er som utfører en oppgave, bare den blir gjort, og at det ikke er forskjell på velferdstjenester og andre tjenester. Det betyr at det er gode tider for dem som vil gjøre butikk av sårbare barn. Resultatet er at mens ansatte i barnevernet knapt har tid til å spise matpakken sin, har barneministeren ingen begrep om hvor mye og hvor store midler som har tilfalt barnevernsbarone. Det er paradoksalt at mens fosterforeldre er blitt avkrevd trygdeytelser, har en fosterhjemskonge fra Köln karret til seg flerfoldige hundre millioner, noe VG har dokumentert. Det tyder på et system som er ute av kontroll, der marked settes over mennesker i et ideologisk blindspor som gjør butikk av sårbare barn framfor å sikre at hver eneste krone går til det viktigste, nemlig ungene. For utsatte unger krever 100 pst. De krever 100 pst. oppmerksomhet og 100 pst. kjærlighet, 100 pst. av de pengene fellesskapet har satt av til akkurat dem – fordi de fortjener det, og fordi de trenger det. Det gjør ikke barnevernsbaroner og fosterhjemskonger.

Hvordan vi innretter velferden, hvordan vi bruker offentlige midler, hvordan vi trygger fellesskapet når folk utsettes for omsorgssvikt og overgrep, er viktige veivalg for fremtiden, og det er helt avgjørende at vi har sterke fellesskap for å trygge dem som ikke har omsorg og trygghet i sine hjem. Derfor er jeg glad for at fosterhjem og fosterforeldre i dag også skal få trygghet i trygdeytelsene – uten avkorting.

Jeg vil slutte meg til oppfordringen fra representanten Christoffersen om at Nav bør følge med på debatten og avstå fra krav som det faktisk ikke finnes flertall eller grunnlag for å kreve inn. I dag samler vi oss om at også fosterforeldre skal trygges av fellesskapet.

Statsråd Anniken Hauglie [11:28:36]: Først og fremst vil jeg si at forslagsstillernes engasjement for en god fosterhjemsomsorg og for gode rammevilkår for dem som på tar seg dette viktige arbeidet, er et engasjement som jeg deler fullt ut. Det er viktig med en god og helhetlig fosterhjemsomsorg og at den alltid er til barns beste.

Regjeringen er opptatt av å gi gode og forutsigbare, faglige og økonomiske rammebetingelser, veiledning og støtte til familier som påtar seg det viktige ansvaret det er å være fosterforeldre. Regjeringen la i fjor fram en stortingsmelding om fosterhjem til barns beste og har nå oppnevnt et offentlig utvalg som skal utarbeide en NOU på fosterhjemsområdet. I mandatet for utvalgets arbeid framgår det at det skal ses nærmere på fosterforeldres rammevilkår og problemstillinger knyttet til trygdeytelsene, bl.a. ved sykdom, uførhet og arbeidsledighet. Utvalget vil legge fram en NOU ved utgangen av 2018.

Den økonomiske godtgjørelsen fosterforeldre mottar, skal gjenspeile den innsatsen de gjør ved å påta seg et omsorgsopdrag for samfunnet. Deler av godtgjørelsen fosterforeldre mottar fra kommunen, regnes som pensjonsgivende inntekt og skatlegges som lønn. Dette har også vært viktig for Fosterhjemsforeningen. Dette har den fordelen at den dermed gir opptjening til pensjon, arbeidsavklaringspenger og andre trygdeytelser. På samme måte som for andre som mottar lønn, fører inntekten som regel til reduksjon eller avkorting av en trygdeytelse.

Norsk Fosterhjemsforening har lenge arbeidet for at godtgjørelsen til fosterforeldre ikke skal føre til avkorting i arbeidsavklaringspenger og dagpenger. Å være fosterforeldre har i all hovedsak karakter av idealisme, og oppgaven betraktes mer på linje med å ta seg av egne barn enn som lønnsarbeid.

Jeg forstår at mange kan reagere på at fosterforeldres arbeidsgodtgjørelse fører til avkorting av f.eks. dagpenger og arbeidsavklaringspenger. Jeg er enig i at den økonomiske situasjonen for fosterforeldre som mottar dagpenger eller arbeidsavklaringspenger, bør bedres. Mitt departement har derfor allerede startet et arbeid med å vurdere endringer i reglene om avkorting i arbeidsavklaringspenger og dagpenger for fosterforeldre. Dette vil kreve både økonomiske bevilgninger og regelverksendringer. Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan dette kan gjøres, allerede i statsbudsjettet for 2018.

Kravet om geografisk mobilitet for å oppfylle vilkårene for mottak av dagpenger innebærer at hele landet vurderes som ett arbeidsmarked. Stønadmottakere må være villige til å flytte eller pendle for å ta arbeid der det finnes. Det kan gjøres unntak fra kravene til mobilitet dersom tungtveiende sosiale hensyn knyttet til bl.a. omsorgsansvar for små barn, tilsier det. Fosterforeldre kan på grunn av omsorgssituasjonen omfattes av dette unntaket på lik linje med biologiske foreldre. I praksis behandles fosterforeldre altså på samme måte som biologiske foreldre når kravet til geografisk mobilitet vurderes. Både fosterbarn og andre barn kan ha spesielle behov som gjør det særlig tyngende at en omsorgsperson må flytte. Dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Det er viktig at fosterforeldre får god informasjon om hvilke regler som gjelder, og hvilke rettigheter de har. På et møte tidligere i år mellom mitt departement, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Norsk Fosterhjemsforening ble flere utfordringer som foreningens medlemmer er opptatt av, tatt opp. For å bedre informasjonen har Arbeids- og velferdsdirektoratet igangsatt en gjennomgang av rundskriv og informasjonsmateriell for å sikre at reglene for fosterhjemsgodtgjørelse og ytelser fra Nav framgår enhetlig og tydelig. Fra januar i år informeres brukerne eksplisitt om at fosterhjemsgodtgjørelse skal føres på meldekortet.

I etterkant av møtet har departementene mottatt nyttige innspill fra Norsk Fosterhjemsforening som vil følges opp videre, bl.a. i det offentlige utvalget som nå er nedsatt. Utvalget vil legge fram en NOU ved utgangen av 2018. Men regjeringen vil, uavhengig av utvalgets arbeid, komme tilbake til Stortinget med forslag som vil bedre rammevilkårene for fosterhjem, allerede i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:33:24]: Jeg hadde egentlig tenkt å spørre statsråden om når hun regnet med å kunne få på plass den overgangsordningen et enstemmig storting nå kommer til å be om, men så kom jo svaret i innlegget – den kommer i forbindelse med statsbudsjettet for

2018. Men i mellomtida, før det er på plass: Norsk Fosterhjemsforening har vist til at det er ulik praksis fra Nav-kontor til Nav-kontor, og at noen steder benytter en ikke muligheten til å gjøre unntak f.eks. fra flyttekrav.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden presisere overfor Nav og vise til den praksisen som er ved enkelte Nav-kontor i dag, og be om at den også blir praksis ved de andre Nav-kontorene, slik at vi kan få en lik og rettferdig behandling fram til nye regler ligger på bordet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:34:21]: Ja, det kan jeg bekrefte. Nav er godt kjent med at det har vært ulik praksis, og gjennomgår nå sine rundskriv for å presisere dette. Da jeg sa dette med statsbudsjettet for 2018, er det også for å understreke at forslaget jo handler om at man skal finne en overgangsordning så raskt som mulig, og som jeg nevnte innledningsvis og har opplyst komiteen om, innebærer dette ønsket, som vi er enige om at man nå skal få gjennomført, både behov for regelverksendringer, med de prosesser det krever, og det krever bevilgninger. Derfor er det så naturlig å komme tilbake til Stortinget med det allerede i budsjettet for 2018. Men som jeg nevnte, gjennomgår Nav nå sine rundskriv og sitt informasjonsmateriell for å være sikker på at man får god, tydelig informasjon til brukerne og en enhetlig praksis i Nav.

Lise Christoffersen (A) [11:35:11]: Takk for svaret. Det er klart det må bevilgninger på plass, men forhåpentligvis vil jo det føre til en motsvarende utgiftsreduksjon på et annet departements budsjett fordi hverdagen blir bedre for en del fosterhjem og en del fosterbarn. Men det siste spørsmålet jeg hadde tenkt å stille, gjelder det jeg viste til i mitt innlegg om at det nå pågår en del klagesaker hvor folk føler seg urimelig behandlet. Jeg viste konkret til saken fra Rogaland, og jeg viste også til at vi ikke kan gå inn i den typen saker, men jeg vil likevel spørre statsråden om hun litt forsiktig kunne tenke seg å minne Nav på den muligheten Nav har til å omgjøre beslutninger etter eget initiativ, for det vil virke veldig urettferdig for dem som nå har klagesaker inne, og kanskje til og med opplever å få dem avslått, hvis vi allerede har vedtatt her at vi ønsker å endre praksis.

Statsråd Anniken Hauglie [11:36:11]: Ja, jeg er opptatt av at Nav skal bruke det handlingsrommet Nav har, men samtidig må Nav forholde seg til det regelverket som er, som vi har bestemt, og de rammene som foreligger. I den grad og på de områdene hvor Nav har et handlingsrom innenfor lov og regelverk, skal de selvfølgelig kunne bruke det, men man kan ikke oppfordre Nav til å bryte noen lov eller regler før lov og regler er endret. Men nå jobber vi på spreng for å få på plass et bedre regelverk som ivaretar fosterhjemforeldrene på en bedre måte enn det som er realiteten i dag.

Lise Christoffersen (A) [11:36:52]: Jeg takker for svaret. Jeg føler et behov for å si at jeg står ikke på Stortingets talerstol og oppfordrer Nav til å drive regelbrudd. Jeg står egentlig her og oppfordrer statsråden til å hviske Nav i øret at det finnes et handlingsrom, at de skal bruke det, og at der hvor en er på vei inn i en klagebehandling hvor det handlingsrommet ikke er brukt, er det lov for

Nav å si at uff, det var visst litt dumt, vi gjør om på den saken.

Statsråd Anniken Hauglie [11:37:17]: Ja, jeg tror vi kan være enige om at vi bruker det handlingsrommet som er, og når vi ser at lov og regelverk er til hinder for godt arbeid, er det selvfølgelig vår oppgave å endre det slik at etatene kan få gjort en god jobb overfor de brukerne som er avhengige av hjelp og støtte.

Kirsti Bergstø (SV) [11:37:46]: Flytting er noe fosterhjem ofte har et vondt forhold til, fordi mange har måttet flytte fordi man ikke kunne bo hjemme, eller fordi fosterhjemmet har gått i oppløsning, men vi vet også at det ved arbeidsløshet er mange som får et krav om å måtte flytte – det såkalte mobilitetskravet. Det er klart at det er forskjell på å måtte flytte. Hvis man er alene og fri og frank uten omsorgsoppgaver, er man gjerne i en annen situasjon enn om en har forpliktelser og mennesker som er avhengige av en. I og med at forslaget vårt ikke får flertall i dag, lurer jeg på om statsråden likevel kan gi en garanti og forsikre fosterforeldre om at ingen skal måtte flytte ved tap av arbeid hvis det går ut over det viktige oppdraget som fosterforeldre.

Statsråd Anniken Hauglie [11:38:54]: Her gjelder det samme for fosterforeldre som for biologiske foreldre, som jeg også sa i mitt hovedsvar. Det er unntak i mobilitetskravet i dag når sosiale og tungtveiende grunner tilsier at man ikke bør flytte. På mange måter kan man vel ofte si at unntaksbestemmelsen til og med kan komme oftere til anvendelse for fosterforeldre, nettopp fordi fosterbarna kanskje er i en særskilt situasjon. Mange av dem kan ha hatt mange flyttinger, kan være sårbare og ha ekstra stort behov for stabilitet. Jeg føler meg trygg på at etaten bruker godt skjønn i denne type saker, at man benytter seg av unntaksbestemmelsen som tross alt ligger der. Det gjelder like mye for fosterforeldre som for andre foreldre.

Presidenten: Replikordskiftet er over.
Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [11:39:52]

Interpellasjon fra representanten Dag Terje Andersen til arbeids- og sosialministeren:

«Jeg viser til interpellasjonsdebatten i juni 2014 til statsministeren om utfordringene i arbeidsmarkedet og hvordan regjeringen ville møte disse fra alle departementer. Tre år senere ser vi resultatene av regjeringens vente-og-se-holdning, eller som statsministeren sa, hun skulle «følge situasjonen nøye». Opposisjonen og arbeidslivets parter har presset regjeringen til de begrensede tiltak som har kommet. Regjeringen har vært uten initiativ, og resultatene er tydelige. Arbeidsledigheten i Norge er høy. Flere unge står utenfor arbeidslivet. Sysselsettingsgraden svekkes, og antallet sysselsatte i privat sektor gikk ned i 2016 (regjeringens eget nasjonalregnskap). Hverken statsministeren eller de mange fagdepartementer har hatt økt sysselsetting som hovedmål.

Er statsråden fornøyd med utviklingen, eller ser hun at vi trenger en mer aktiv politikk fra alle departementer for å styrke sysselsettingen?»

Dag Terje Andersen (A) [11:40:52]: Presidenten leste opp en litt annen interpellasjon enn den jeg leverte inn, for min interpellasjon var til statsministeren. Bakgrunnen for det er en tidligere interpellasjonsdebatt – det var 13. juni 2014 – der jeg tok opp de skremmende utsiktene på arbeidsmarkedet den gangen. Det var før det store oljeprisfallet, men skyene truet arbeidsmarkedet allerede den gangen.

Den gangen besvarte statsministeren interpellasjonen. Ja, hun til og med takket for at jeg den gangen reiste en viktig debatt. Siden den gangen har ledigheten økt, sysselsettingsandelen går ned, ja sysselsettingen går faktisk ned. Allikevel velger altså statsministeren å nekte å besvare interpellasjonen denne gangen. Det passer inn i bildet av at statsministeren skyver unna politisk vanskelige saker og ønsker å få drive sin markedsføring uten å måtte stå til ansvar for sine politiske resultater.

Bakgrunnen for at interpellasjonen rettes til statsministeren, er denne gangen, som forrige gang, at dersom en skal ha full sysselsetting som overordnet mål, må alle departementer ha det som overordnet målsetting for arbeidet på sine områder. Det sa statsministeren seg enig i i 2014, men ønsker altså ikke å diskutere det med Stortinget nå.

Vi må da kunne legge til grunn, når hun har valgt å la arbeidsministeren svare for seg, at arbeidsministeren er forberedt på å svare på alle områder som påvirker sysselsettingsutviklingen.

Siden interpellasjonen i 2014 har frykten for økende og høy ledighet slått til. Ingen har noen gang gitt regjeringa skylden for oljeprisfallet, som ytterligere bidro til utfordringene på arbeidsmarkedet, men regjeringa har ansvaret for å møte utfordringene med aktive tiltak. Det var det som skilte resultatene i Norge fra resten av Europa da finanskrisen rammet i 2008 og 2009.

Den gangen hadde vi en statsminister i Norge som gikk foran og ledet an i innsatsen mot utfordringene. Alle statsråder fikk beskjed om å legge fram planer for å møte ledigheten. Det ble samarbeidet tett med partene i næringslivet for å få fram gode tiltak. Det ble holdt samråd over hele landet for å finne svar på bedriftenes behov. Ja, det ble til og med holdt møter med representanter for opposisjonen i Stortinget for å lytte til råd om hvordan vi i fellesskap kunne møte utfordringene.

Denne gangen var holdningen vente-og-se, eller som statsministeren sa, følge situasjonen nøye. Samarbeidet med partene er ikke lenger like effektivt som det var under tidligere regjeringer med vekslende sammensetning. Og istedenfor å være den ledende kraft i arbeidet mot økt ledighet har statsminister Solberg måttet presses fra skanse til skanse for å komme med tiltak.

For første gang opplevde vi at regjeringa foreslo – og fikk vedtatt – å redusere antall tiltaksplasser, samtidig som de varslet høy ledighet. For første gang opplevde vi at regjeringa strammet inn på permitteringsregelverket, samtidig som de varslet økt ledighet. Finansministeren sa til og med i Stortinget at det var viktig ikke å sette inn tiltak for tidlig. Det måtte gå galt!

Mange fra regjeringa har sagt at krisen denne gangen skiller seg fra krisen i 2008 og 2009, og da sier vi: Ja, nettopp. Det er derfor vi også har foreslått tiltak for å møte denne krisen med andre tiltak. For å møte en konjunkturledighet må en rette innsatsen inn mot den eller de sektorene som har lavkonjunktur. Når oljeselskapene strammer

inn på aktiviteten, blir det mindre å gjøre for leverandørindustrien. Men da er jo tida inne for å få gjort noe av alt det som blir utsatt i tider med høyt press. Derfor har vi foreslått økte bevilgninger til Petroleumstilsynet, for å se til at det ikke knipes på vedlikehold, men heller fokuseres på vedlikehold i en tid med lav aktivitet. Derfor har vi tatt til orde for å øke aktiviteten ved å plugge oljebrønner, som allikevel skal plugges, og gjøre det når det er ledig kapasitet. Sånn kan vi skape aktivitet for dem som har lite å gjøre.

Mange av dem som leverer til oljeindustrien, blir rammet av redusert aktivitet. Derfor har vi f.eks. foreslått å investere mer i elferjer, sånn at verftene som har lite oppdrag på grunn av lav aktivitet i oljesektoren, kan bruke sin kapasitet og utvikle sin kompetanse på andre områder.

Sånn er det mulig å drive systematisk motkonjunkturpolitikk for å møte utfordringene og dempe virkningene og hjelpe folk og bedrifter gjennom lavkonjunkturen. Men regjeringa har altså strittet imot.

Situasjonen vi har i dag, er veldig alvorlig. Arbeidsledigheten har stabilisert seg på et høyt nivå i norsk sammenheng. Selv om tallet på helt ledige gikk marginalt ned på den siste oversikten fra Statistisk sentralbyrå, er det fortsatt 124 000 ledige, og ungdomsledigheten er høy.

Men enda mer alvorlig er utviklingen i sysselsettingsandelen, som er redusert til 66,8 pst., det laveste på flere tiår. Og verst av alt: Antall sysselsatte i Norge går også ned ifølge tall fra SSB i april i år. Og regjeringas egne tall, nasjonalregnskapet for 2016, viser at sysselsettingen i privat sektor går ned.

Jeg er redd for at også denne debatten fra statsråden blir møtt med de etter hvert vanlige snakkepunktene fra Høyres PR-avdeling. Det påstås at nå stiger sysselsettingen, til tross for at SSB dokumenterer det motsatte. At vi driver med svartmaling, er ord som går igjen – en av de faste formuleringene. Og at det næringslivet trenger nå, er ikke skatteskjerpelser, er ett av snakkepunktene som gjentas. Men utviklingen i retorikk hjelper ikke på situasjonen, det må utvikles politikk.

Når sjeføkonom Jan Ludvig Andreassen i Eika Gruppen understreker som en kommentar til utviklingen at «Norge har et problem», håper jeg vi kan få til en mindre slagordpreget debatt om veien videre. De milliardene av skattelette som er gitt, har ikke gitt noen dynamisk effekt. Det er nok en gang bevist at det ikke gir økt sysselsetting, men økte forskjeller.

Men det er mange politiske beslutninger her i huset som påvirker mulighetene for økt sysselsetting framover:

- Kommuneøkonomien er helt avgjørende for kommunenes mulighet til å investere og skape aktivitet, i tillegg til den velferd som produseres i kommunene.
- Landbrukspolitikken, som vi akkurat har diskutert her i Stortinget – og regjeringa led heldigvis nederlag – er selvfølgelig avgjørende for å drive landbruk over hele landet, men det er også avgjørende for tusenvis av ansatte i foredlingsindustrien, som f.eks. er helt avhengig av importvernet.
- Fiskeripolitikken er helt avgjørende for at ikke noen få skal forvalte eller eie våre felles ressurser, men gi grunnlag for verdiskaping over hele landet.
- Anbudsutlysningene på store samferdselsprosjekter avgjør om det er mulig for mindre, norske entreprenører å delta i konkurransen.

- Mineralsatsingen som den forrige regjeringa la opp til, kan gi grunnlag for ny verdiskaping hvis den hentes fram igjen fra skuffen.
- Reiselivssatsingen kan gi vekst i en viktig næring over hele landet.
- Styrket innsats på grønn teknologi, som vi foreslår i våre budsjetter, er viktig for klima og miljø, men det kan også gi ny verdiskaping.
- Utdanningspolitikken, med en felles skole for alle, bedring av yrkesfagopplæringen, flere lærlingplasser og ikke minst muligheter for livslang læring og oppdatering, vil avgjøre om vi klarer å redusere antallet som faller utenfor.
- Familiepolitikken er avgjørende for folks mulighet til å delta i arbeidslivet.
- Arbeidsmarkedspolitikken vil avgjøre om vi greier å stoppe økningen i antallet som faller utenfor.

Når vi i dag har denne debatten, tre år etter interpellasjonen statsministeren den gangen valgte å besvare, er resultatene nedslående og utfordringene større enn for tre år siden. Arbeidsledigheten er høyere, sysselsettingsandelen er lavere, sysselsettingen går ned, flere er på uføretrygd, antallet unge på uføretrygd økte med 37 pst. fra 2013 til 2016, og så vidt jeg har fått med meg, dokumenterer de siste tallene at den økningen også har fortsatt i år, flere er langtidsledige, flere er avhengig av sosialhjelp. Derfor inviterte jeg statsministeren til en samtale om hvordan vi i fellesskap og på alle departementsområder skal finne tiltak for å snu den negative utviklingen for landet, gjenreise målet om Europas laveste ledighet og kanskje samles om noen tiltak for å nå det målet.

Statsråd Anniken Hauglie [11:50:54]: La meg begynne med å takke representanten Andersen for i denne interpellasjonen å ta opp et av regjeringens mest prioriterte områder, nemlig å legge til rette for ny vekst og økt sysselsetting i Norge. Arbeidskraften er vår viktigste ressurs, og den må vi bruke godt.

Regjeringens viktigste mål er at flest mulig skal ha en trygg jobb å gå til. Arbeid gir innhold i tilværelsen, sosialt fellesskap, inntekt og trygghet. At mange er i jobb, er også forutsetningen for våre offentlige tjenester og ytelser. Høy sysselsetting er selve grunnlaget for velferdssammenheng. Sysselsettingsraten økte i høykonjunkturen fram til 2008, men har falt fra 72 pst. i 2008 til 67,3 pst. i 2016. Antallet unge utenfor skole og arbeid steg sterkt fra 2008 til 2013. Veksten har deretter bremsset opp, men antallet utenfor har fortsatt økt.

Etterspørselen etter arbeidskraft har utviklet seg svakt, først på grunn av den internasjonale finanskrisen, deretter på grunn av oljeprisfallet og de store oljeomstillingene. Etter oljeprisfallet har det vært viktig å unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå, slik den gjorde på 1990-tallet. Derfor har regjeringen ført en kraftfull økonomisk politikk, vi har styrket arbeidsmarkedspolitikken, og ledigheten er på vei ned. Gitt de satsingene regjeringen har hatt på forskning og utdanning, samferdsel og infrastruktur og skattelettelser, er det godt gjort å skulle hevde at dette er preget av «vente-og-se».

Det er heller ikke slik at det ikke har blitt flere sysselsatte de siste årene. Det har blitt 139 000 flere sysselsatte siden 2008, og 43 000 flere siden 2013, men samtidig har befolkningen vokst mer. Høy befolkningsvekst som følge

av høy arbeidsinnvandring og en økning i antall flyktninger bidrar til at andelen sysselsatte har falt. Det har også blitt flere eldre i befolkningen, og det trekker også den samlede andelen sysselsatte ned. Sysselsettingen blant unge har falt, men samtidig har det blitt flere unge under utdanning under denne regjeringen. Utdanning er en investering for framtiden.

I Norge har vi vært vant med lav arbeidsledighet. Vi har også hatt høy reallønnsvekst i en årrekke. Det hadde vi bl.a. på grunn av høye oljepriser og en gunstig utvikling i bytteforhold overfor utlandet. Slike lykkelige omstendigheter kan vi ikke ta for gitt framover.

Perspektivmeldingen trekker opp en rekke utfordringer for Norge i årene som kommer. En av de viktigste er at befolkningen blir eldre. Det betyr at en mindre del av befolkningen jobber, og at utgifter til pensjoner og helse- og omsorgstjenester vil øke. Det forsterker problemene at mange i arbeidsdyktig alder står utenfor arbeidslivet. Dette er en stor, og felles, utfordring i norsk politikk.

Perspektivmeldingen viser til at en bærekraftig utvikling krever at vi legger til rette for lav ledighet og høy sysselsetting. Når levealderen øker, må den gjennomsnittlige avgangsalderen fra arbeidslivet øke. Samtidig må flere finne sin plass i arbeidsmarkedet. En arbeidsstyrke med rett kompetanse og et skatte- og trygdesystem som gjør det lønnsomt å jobbe, er sentrale forutsetninger for høy sysselsetting. Regjeringens politikk følger derfor opp arbeidslinja ved at det alltid skal være mer å tjene på å være i jobb enn å motta en ytelse fra en av våre inntektssikringsordninger. Flere forslag til endringer i AAP-ordningen som skal bidra til at færre enn i dag blir gående i passive stønadsløp, ligger nå til behandling i Stortinget. Regjeringens omfattende gjennomgang av botidskrav for rett til ytelser og de særskilte ordningene for flyktninger ligger også på Stortingets bord.

De siste fire årene har regjeringen ført en aktiv politikk for å legge til rette for ny verdiskaping, vekst og jobber. Høy velstandsvekst krever en økonomisk politikk som legger til rette for nyskaping og videreutvikling. Og vi trenger, ikke minst, flere jobber i privat sektor.

Regjeringens arbeid med reformer er del av en offensiv strategi for å trygge Norges framtid. Skattereformen, kommunereformen, regionreformen, jernbanereformen, politireformen og opprettelsen av Nye Veier AS er sentrale eksempler. Viktige elementer i vår strategi for å øke evnen til omstilling er lavere skatter, bedre infrastruktur og forenkling av offentlige reguleringer. Det gir bedriftene et godt utgangspunkt for å skape nye verdier. Også regjeringens satsing på innovasjon, forskning og utvikling vil på sikt bidra til økt lønnsomhet i bedriftene, økt konkurransekraft i næringslivet og økt verdiskaping i norsk økonomi.

For å møte konsekvensene av nedgangen i oljerelatert virksomhet forsterker regjeringen raskt innsatsen for å støtte opp under sysselsetting og aktivitet i de mest utsatte områdene, senest i statsbudsjettet 2017. Budsjettet for 2017 bidrar til å stimulere aktiviteten i økonomien og inneholder, som i 2016, en målrettet tiltakspakke mot ledighet, i hovedsak på Sør- og Vestlandet og i de mest berørte bransjene.

Dette er bare noen av de grepene vi har tatt. Noe av dette vil virke sterkere over tid, som skattelette for økt verdiskaping, investeringer i forskning, utvikling og utdanning, og forenkling av regelverk. Andre av regjeringens tiltak

virker raskt, som tiltakspakkene rettet mot Sør- og Vestlandet og en styrket innsats for ledige.

Nå ser vi at politikken gir resultater. Den registrerte arbeidsledigheten har falt i 2017. I april var det 7 000 færre helt ledige enn på samme tid i fjor, og i 17 av landets fylker er det færre helt ledige det siste året.

Ikke bare regjeringen forventer at arbeidsmarkedet i 2017 blir bedre enn i 2016. Navs bedriftsundersøkelse 2017 fra april viser at bedriftene er mer optimistiske i år enn i fjor når det gjelder sysselsetting. Det gjelder ikke minst i vestlandsfylkene. SSB og Norges Bank forventer at veksten i antall sysselsatte vil ta seg opp i år.

Regjeringens offensive politikk, ikke minst finanspolitikken, motvirket at ledigheten økte mer enn den gjorde da internasjonale konjunkturer og oljeprisfall rammet Norge. Svekkelsen av kronen de siste årene legger til rette for ny vekst i konkurranseutsatt næringsliv. Partene i arbeidslivet har tatt ansvar og kommet til enighet om moderate oppgjør som bidrar til å styrke konkurransekraften til norsk næringsliv og sikre norske arbeidsplasser. Partssamarbeidet på den enkelte arbeidsplass er også helt sentralt for å få til den omstillingen mye av vårt næringsliv står midt oppe i. Denne regjeringens initiativ til investeringer for framtiden innenfor bl.a. utdanning, forskning og samferdsel, vekstfremmende skattelettelser, og en rekke grep som styrker arbeidslinjen, legger grunnen for høy sysselsetting og lav ledighet framover.

Selv om det nå lysner for norsk økonomi og flere kommer i arbeid, ligger det en stor utfordring foran oss. Vi må sørge for at flere kan ta del i velstandsøkningen, og at flere bidrar til å finansiere goder gjennom sin arbeidsinnsats.

Nedgangen i sysselsettingsraten som har pågått over tid, er en felles utfordring – for myndigheter, for politiske partier og for partene i arbeidslivet. Å komme tilbake til den høye sysselsettingsandelen som vi hadde, vil kreve mer av oss enn tidligere. Befolkningen øker og eldes, og antallet innvandrere som må få økt innpass i det norske arbeidslivet, øker. Det er trekk i det norske arbeidsmarkedet som vil kreve andre tiltak og løsninger enn dem vi har tatt i bruk. Vi kan ikke bare gjøre mer av det vi har gjort før. Vi vil kunne oppnå bedre resultater hvis samarbeidet med arbeidslivets parter innrettes offensivt mot nye mål. Dette er det naturlig at partene inviteres med på framover.

La meg avslutte med en oppsummering: Regjeringens viktigste mål er at flest mulig skal ha en trygg jobb å gå til. Regjeringen har fulgt opp dette med en lang rekke konkrete og kraftfulle grep innenfor en rekke politikkområder – for å bremse økningen i arbeidsledigheten og legge til rette for et konkurransedyktig og nyskapende næringsliv, en kompetent arbeidsstyrke og høy sysselsetting.

Dag Terje Andersen (A) [11:59:39]: Takk for svaret fra statsråden, som for så vidt var som fryktet og i liten grad en invitasjon til dialog om de mange politikkområder som må virke sammen for å nå målsettingen om full sysselsetting. Jeg er trygg på at flere vil komme inn på eksempler på det i løpet av debatten.

Statsråden viste til sysselsettingsandelen. Hun velger seg noen spesielle år og kommer fram til at dette er noe som egentlig er et problem de har arvet fra den forrige regjeringa. La meg da bare understreke et faktum: Fra den forrige regjeringa tiltrådte i 2005 til den fratrådte i 2013,

økte sysselsettingsandelen i Norge, til tross for at den perioden inneholdt en finanskrise.

Statsråden sier at flere kommer i arbeid. Jeg står her med utskrift av statistikken fra Statistisk sentralbyrå for april i år. Jeg skal få lov til å referere tre tall: Arbeidsstyrken i Norge er redusert med 25 000 – altså slutter folk å søke arbeid. Når det gjelder sysselsatte i Norge, er vi minus 14 000 i forhold til ett år tidligere – altså går sysselsettingen ned. Men selv om sysselsettingen går ned – antallet folk som går på arbeid hver dag i Norge – kommer det jo fram at arbeidsledighetstallene blir redusert fordi arbeidsstyrken er redusert. Arbeidsstyrken er redusert med 25 000, sysselsettingen er redusert med 14 000, og derved har ledigheten blitt redusert med 11 000. Da må jeg nesten få lov til å spørre: Mener statsråden faktisk at dette er gledelige tall, når flere ledende økonomer gir uttrykk for at nå har vi store utfordringer i samfunnet vårt, som krever en samordnet innsats fra alle departementer for å få sysselsettingen opp igjen?

Statsråd Anniken Hauglie [12:02:31]: Jeg tror ikke det er noen av oss som skal være spesielt glad for at sysselsettingsandelen er redusert. Det er jo ingen tvil om at sysselsettingsandelen er blitt redusert fra 2008. To tredjedeler av nedgangen i sysselsettingsandelen var før 2013, altså før oljeprisfallet, resten etterpå. En stor del av sysselsettingsfallet skyldes innvandring og en aldrende befolkning. Vi kan gjerne diskutere når sysselsettingsandelen begynte å falle, dvs. 2008, og når mesteparten av fallet fant sted, nemlig før 2013, men utfordringen er jo den samme. Sysselsettingsandelen har gått ned, og det er en stor utfordring, uavhengig av årsak og uavhengig av når det inntraff.

Vi ser nå – i tillegg til aldrende befolkning og innvandring – at flere unge trekker seg ut av arbeidsmarkedet, bl.a. for å ta utdanning. Det skal vi være glad for, for vi vet at mange av de unge som mistet jobben nå i forbindelse med oljenedturen, hadde ikke engang fullført videregående. Flere av dem trenger utdanning.

Som jeg sa i mitt hovedinnlegg: Regjeringens fremste oppgave er å trygge jobber og å skape flere jobber. Vi har visst lenge at vi har vært for oljeavhengige, at vi trenger flere bein å stå på. Det sa til og med perspektivmeldingen til den forrige regjeringen. Men for lite er blitt gjort for å omstille Norge til en ny tid. Det er det regjeringen nå satser mye på, bl.a. gjennom næringsrettet forskning og innovasjon, gjennom kunnskap og utdanning, gjennom infrastruktur og utbygging av samferdsel og gjennom en økonomisk politikk som også bedriftene etterlyser.

Vi ser nå resultatene. Vi ser at utenforskapet har økt, men det er bremsset betydelig opp sammenliknet med tidligere. Vi ser at ledigheten går ned, og det skal vi være glad for. Men fortsatt har vi en jobb å gjøre for å få sysselsettingsandelen opp og ledigheten ytterligere ned.

Vi ser nå gode lystegn. Alle som forsøker å spå litt i glasskulen, sier det samme. Vi ser at ledigheten går ned, og at bedriftene melder om økt optimisme. Jeg føler meg trygg på at den politikken vi fører, og de tiltakene som er iverksatt, kommer til å bidra til ytterligere nedgang i arbeidsledigheten og ytterligere jobbvekst i årene som kommer.

Rigmor Aasrud (A) [12:05:01]: I Norge har vi hatt små ulikheter mellom folk. Vi har hatt små lønnsforskjeller, gode og omfordelende velferdsordninger og et skattesystem som har bidratt til å utjevne mellom dem som har minst, og dem som har mest. Det skyldes ikke tilfældigheter, det skyldes politisk vilje og valg av politiske løsninger.

Nå øker forskjellene, ikke mye, men nok til at det er grunn til å være urolig. Forskjellene øker mellom folk, forskjellene øker mellom regioner, og forskjeller er med på å undergrave samfunnsstrukturene våre. Det skyldes i hovedsak at færre er i arbeid, og at flere har fått store skatteletter. Flere opplever utenforskap og utrygghet.

I innlandet har vi lenge levd i det som noen kaller oljeskyggen. Vi har skåret dårlig på mange indikatorer, som lavere sysselsettingskrav, flere på trygdeytelser og lavere gjennomsnittlig utdanningsnivå. Det samme gjelder for inntekter.

På landsmøtet vårt for fire år siden vedtok vi å utarbeide en egen strategi for innlandet. Vi fulgte den opp i regjeringen ved å sette ned et innlandsutvalg, et utvalg som Solberg-regjeringen, etter en lang tenkepause og litt pussing på mandat og sammensetning, valgte å videreføre. Mange kloke mennesker brukte tid og krefter på å analysere, diskutere og finne løsninger. Resultatet ble en rapport som gir gode råd om hva som skal gi mer utvikling i innlandet. Men rapporten ble som kjent lagt i en skuff, og der ligger den.

Nå sies det fra regjeringshold at det går bra i innlandet, i motsetning til på Vestlandet. Krisen er bare regional. Lenge har mobilitet vært en av regjeringens tiltaksstrategier. Folk må flytte på seg for å få jobb – til innlandet, der ledigheten er lav. Fortsatt er ledigheten i innlandet lav, men sysselsettingen går ned. I Oppland var det 94 753 i arbeid i 2013. Ved årsskiftet i år var det 93 131 – over 1 600 færre i arbeid på tre år. Tallene for Hedmark viser den samme utviklingen. Andelen som er i arbeid, er lav i forhold til resten av landet. Næringslivet har utfordringer med å tjene penger og bidra til nyskaping. Det er altså ikke riktig sånn som det sies fra regjeringen, at alt går bra i innlandet. Vi trenger en regjering som ser muligheter i Oppland. Det hjelper lite at ledigheten er lav, når sysselsettingen går ned.

Innlandet har mange muligheter, men da trenger vi drøht hjelp. Vi har miljøer på Raufoss i verdensklasse, men de kom ikke med da regjeringen delte ut nye utviklingsmidler gjennom GCE-ordningen. Vi har biomiljøer på Hamar, som også er i verdensklasse, men vi fikk ingen støtte til å etablere senter der for å bidra til utvikling. Vi har en romfartsindustri og et forskningsmiljø som regjeringen planla å bygge ned. Heldigvis snudde Stortinget om på det. Når regjeringen ikke bidrar med midler direkte, er det fylkeskommunen som må bidra. Men kuttet i de regionale utviklingsmidlene gjør at mulighetene er færre. Hva mener statsråden skal til, og hvilke tiltak ønsker hun å legge til rette for, for at innlandet skal være mottakeren av dem som har mistet arbeid andre steder i landet, når mobilitet skal være en av tiltaksstrategiene?

Vi har fått revidert nasjonalbudsjett i dag. Jeg er veldig klar over at vi skal diskutere det senere, men jeg må si at jeg blir veldig overrasket over regjeringens manglende handlingskraft. I revidert nasjonalbudsjett står det at man trenger 170,8 mill. kr mindre fordi det er «reduert behov

for å finansiere planlagt tiltaksnivå», som det står. Jeg er nødt til å spørre statsråden: Betyr ikke det at man ikke har klart å gjennomføre de tiltakene og de bevilgningene som Stortinget har stilt til rådighet for å bøte på arbeidsledigheten? Det står at man «mottok og gjorde opp færre refusjonskrav fra tiltaksarrangør», jeg regner ikke med at de har jobbet gratis. Med et handlekraftig Nav burde man klare å bruke midlene på andre ting. Hvis vi ser på de beregningene som regjeringen har gjort for å legge til rette for 500 nye tiltaksplasser nå, er det altså 2 500 tiltaksplasser som ikke ble brukt i 2016. Det er ganske alvorlig.

Stefan Heggelund (H) [12:10:24]: Jeg var glad for at representanten Dag Terje Andersen kom med denne interpellasjonen. Det er åpenbart et viktig tema. Derfor var skuffelsen veldig stor da jeg hørte hans innlegg. Retorikken er ikke ny, til tross for endringer i arbeidsmarkedet. Ikke en tøndel er forandret, ikke et komma er flyttet, ikke et punktum er borte – det er helt likt, ingen forskjell.

Andersen gikk ikke til sitt hode da han skulle lage dette innlegget. Han gikk i den skuffen han har på kontoret, og så rasket han sammen noen gamle innlegg han har holdt. Som vanlig når Arbeiderpartiet snakker, tar de opp veldig mange temaer, uten at noen går i dybden på noen av dem. Jeg tror det er slik de tror de vinner debatter – ved å være substansløse mitraljøser. Ellers ser jeg at Arbeiderpartiet endelig har funnet fram AKU-tallene fra april. Det var ikke et øyeblikk for tidlig etter at de ble tatt i bløff når det gjaldt ledighetsfilmen de sponset på Facebook.

Spørsmålet man bør stille seg når man diskuterer denne viktige problemstillingen, er: Når kom knekket i sysselsettingsandelen? Jo, det kom i 2008. Det kom i forbindelse med finanskrisen. Det er kanskje ikke så overraskende i seg selv, men det betyr at hver gang Arbeiderpartiet snakker om hvor godt de håndterte finanskrisen, bør vi ta det med en klype salt. Det betyr at hver gang Arbeiderpartiet snakker om hvor mange flere arbeidsplasser som ble skapt under den rød-grønne regjeringen, må vi ta det med en liten klype salt. Og hvorfor det? Jo, fordi det viste seg at det stort sett var utenlandsk arbeidskraft.

Hvor lenge har vi snakket om lav sysselsettingsandel blant enkelte grupper i samfunnet vårt? Jeg snakker da om unge personer med lav kompetanse, enkelte innvandrerg grupper og personer med nedsatt arbeidsevne. Vi har snakket om det i årevis. Tiltak er blitt satt i verk, mye ressurser er brukt, avtaler er blitt gjort – fortsatt ser vi de samme utfordringene. Det er alvorlig. Derfor hadde denne regjeringen som mål nettopp å gjøre noe med dette, nettopp å snu denne utviklingen – og det ser man på det regjeringen gjør.

Ta f.eks. yrkesfagsatsingen, hvordan vi nå løfter yrkesfagene, og hvordan yrkesfag nærmest er blitt en ikke-debatt på grunn av den politikken regjeringen leverer. Lærlingtilskuddet er ett eksempel. Det er hevet med 20 000 kr per kontrakt. Og videre:

- Kampen mot arbeidslivskriminalitet for å få flere til å velge yrkesfagene: En strategi er utarbeidet i samarbeid med partene i arbeidslivet. Det er viktig, absolutt!
- Opprydding i ungdomsgarantien: Dere husker den garantien som skulle hjelpe unge mennesker ut i arbeid, men som viste seg bare å være en garanti for garanti-brudd. Det rydder vi opp i nå. Vi innfører en reell ungdomsgaranti.

- Gjennomgang av tiltakssystemet i Nav: Her er det ganske mye vi kunne snakket om, men la meg si det slik – vi kan kalle det en tillitsreform, hvor vi skal stole på de faglige vurderingene som kan gjøres i Nav, og politikerne skal styre og bestemme mindre. Vi skal unngå de køene – eller restansene, som det heter på byråkratspråket – som oppsto i forbindelse med implementeringen av Nav-reformen, som gjorde at tre arbeidsministre fra Arbeiderpartiet måtte møte for kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Man ser det også på hvordan vi prioriterer de tiltakene som fungerer best: lønnstilskudd – et tiltak alle har vært enige om at man må satse mer på. Ja, nå satses det mer. Nå er det flere som går på lønnstilskudd enn det var tidligere. Og for ikke å snakke om en ansvarlig økonomisk politikk, med lavere skatt på arbeid, lavere skatt på arbeidsplasser. Jeg minner om at alternativet er høyere skatt på dette.

Da må man spørre seg: Hvis man ikke er villig til å endre politikk og utvikle politikk når samfunnet rundt en ser annerledes ut, når arbeidsmarkedet er i endring, hva slags alternativ stiller man da opp med i en valgkamp?

Sysselsettingsandelen er en viktig utfordring, og vi skal fortsette å løse denne også etter valget til høsten.

Erlend Wiborg (FrP) [12:15:26]: Hadde det ikke vært uparlamentarisk, ville jeg ha sagt at det er sjelden jeg har hørt et innlegg i forbindelse med en interpellasjon som er mer fullt av flokler enn det representanten Dag Terje Andersen holdt her i dag. Representanten snakket om at det er Høyres PR-avdeling som må ha skrevet innlegget til statsråden. Det blir jo da interessant å se om de resterende representantene fra Arbeiderpartiet kommer med ferdigskrevne manus eller ikke. Innlegget og interpellasjonen til Andersen bærer preg av å være skrevet for lenge siden, og i utgangspunktet er det knapt et innlegg, det er mer en samling av valgkampretorikk og talepunkter. Ting går bra i Norge. Norge er et bra land å bo i, ting går i riktig retning i Norge. Ja, vi har utfordringer, som vi tar tak i, og det er ting som bør forbedres, men av interpellasjonsinnlegget på ti minutter kan man jo få inntrykk av at svartedauden har kommet tilbake til Norge.

Arbeidsledigheten har nå falt fem måneder på rad. Det viser tydelig at den politikken regjeringen og stortingsflertallet har ført, faktisk virker. Vi har sørget for å bygge og ruste et næringsliv og et arbeidsliv for fremtiden, og vi har sørget for å gi næringslivet økt fleksibilitet, slik at behovene til den enkelte bedrift og ikke minst den enkelte arbeidstaker kan ivaretas bedre. Vi har et arbeiderparti som i stor grad ønsker å dra oss tilbake til 1970-tallet, der man mener at alle er like, og alle skal passe inn i en boks. Vi har en regjering som ikke bare ønsker å ta tak i den akutte situasjonen med dem som er arbeidsledige nå, men vi har også en regjering som ønsker å trygge alle de arbeidsplassene vi har, og sørge for at de faktisk sikres og kan utvikles videre. Det er derfor vi har en regjering som har tidenes satsing på vei og bane, og som bruker langt mer penger på det enn Arbeiderpartiet noen gang har ønsket. Det er bra for den kortsiktige arbeidsledigheten, men ikke minst er det bra med tanke på at vi skaper et mer mobilt arbeidsmarked – det blir lettere å ta seg jobb lenger unna. På akkurat samme måte kan jeg dra frem at når denne regjeringen har ført en helsepolitikk som har medført 80 000 færre i helsekø, gjør det at flere mennesker kan komme tilbake i

arbeid raskere, i stedet for å være hjemme og vente på en operasjon.

Ulikhet har også blitt dratt frem her i debatten. Ulikhet kan være et problem hvis den blir for stor. Derfor har vi en regjering som er klar på å løfte de svakeste, de som har mest utfordringer. Ut fra tallene til Statistisk sentralbyrå ser man at det har ikke vært noen økning i fattigdom i Norge hvis man tar bort den store innvandringen vi har hatt. Den største faktoren for ulikhet i Norge er det faktisk Arbeiderpartiet som står bak, når de ønsker en ukritisk innvandring til Norge, og når Arbeiderpartiet tror at det blir bedre for dem med svak økonomi om man øker skattene og avgiftene dramatisk i Norge. Personer med en anstrengt økonomi vil virkelig merke både skatteøkningene og ikke minst avgiftsøkningene til Arbeiderpartiet. Vi vet også at skatte- og avgiftsopplegget til Arbeiderpartiet vil sette flere arbeidsplasser i fare. Men det er tydeligvis ikke så viktig for Arbeiderpartiet, for fokuset til det partiet og representanten Andersen er mer å komme med valgkampretorikk.

Arbeidsledighet er alvorlig for den enkelte og for samfunnet. Ja, jeg tar arbeidsledigheten langt mer på alvor enn jeg tar Arbeiderpartiets ferdigskrevne valgkampmanus på alvor. De arbeidsledige fortjener også en politikk som faktisk virker. Vi har en regjering som nå har ført en politikk i fire år, og vi ser resultatene. Til tross for den største oljeprisnedgangen på 30 år ser vi nå at arbeidsledigheten faller i Norge, og da synes jeg det er synd at Arbeiderpartiet ikke kan glede seg over det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:20:30]: Først vil jeg også få lov å takke interpellanten for å ta opp dette viktige temaet. Den høye arbeidsledigheten på Sør- og Vestlandet har jo vært vår største og mest akutte økonomiske utfordring i denne stortingsperioden. For den enkelte betyr arbeidsledighet – eller kan bety – tapt livskvalitet fordi man mister arbeidsfelleskapet. For familiene betyr det usikkerhet og en vanskelig hverdag, og for samfunnet betyr høy ledighet tap av ressurser som kunne vært brukt til å skape verdier.

Kristelig Folkeparti har derfor fulgt situasjonen nøye, og i flere budsjetttrunder har vi bidratt til en finanspolitikk tilpasset nedgangskonjunkturer. Vi har prioritert målrettede tiltak mot ungdomsledigheten med en kraftig økning i lærlingtilskuddet, flere tiltaksplasser og flere studieplasser. Kristelig Folkeparti fikk i fjor gjennomslag for til sammen 400 mill. kr ekstra til ekstraordinært vedlikehold av bygg og infrastruktur i kommunene på Sør- og Vestlandet. Det har betydd forskjellen mellom ledighet og jobb for mange i regionen. Kristelig Folkeparti har prioritert vedlikeholdstiltak fordi det virker raskt og gir sysselsetting i privat sektor og sparer oss for utgifter i fremtida.

Nå er det flere positive tegn i norsk økonomi. Fastlandsøkonomien har vokst svakt i 2016, og fastlandsinvesteringene viser vekst. Bunken kan være nådd for norsk økonomi. Det er bra. Når det ikke har gått verre når oljeprisen har vært så lav så lenge og konjunkturen hos handelspartnerne våre har vært svake, skyldes det ikke bare en aktiv motkonjunkturpolitikk og målrettede tiltak. Mye av drahjelpen har også kommet fra vår egen valuta. Den har falt i verdi og dermed gjort tradisjonell industri og reiseliv mer konkurransedyktig internasjonalt. Bedringen i konkurransevnen er opprettholdt gjennom moderate lønnsoppgjør. Det viser den norske modellen på sitt beste.

På den andre siden tar det trolig tid før økonomien kan friskmeldes. Det er bekymringsfullt at den samlede sysselsettingen i økonomien fortsetter å falle. Andelen sysselsatte i Norge i arbeidsfør alder har falt markant siden finanskrisen – fra 72 pst. i 2008 til 67,3 pst. i 2016, den laveste på 20 år. Halvparten av nedgangen i sysselsettingen skyldes at vi blir flere eldre, og at vi har hatt en vekst i innvandrerbefolkningen. Færre hjemmearbeidende og færre førtidspensjonister og uføre veier bare i liten grad opp i positiv retning. Fallet i sysselsettingen kan ikke fortsette. Å få flest mulig i arbeid er avgjørende for den enkeltes livskvalitet og for norsk verdiskaping og velferd på sikt.

Kristelig Folkeparti vil verne om sentrale arbeidstakerrettigheter og styrke etterutdanning og arbeidsmarkedstiltak, slik at alle får muligheter i møtet med globalisering og ny teknologi. Vi må også sikre at flere kan stå lenger i arbeid ettersom levealderen blir lengre. Norskopplæring og lønnstilskudd må prioriteres for å få flere ikke-vestlige innvandrere i arbeid. Yrkesfagutdanningen må bli mindre teoretisk og mer praktisk, slik at færre faller fra. Lærlingtilskuddet bør økes til samme nivå som støtten for en skoleplass i videregående skole. Vi må sikre bedre samsvar mellom utdanningstilbudet og de kvalifikasjonene næringsliv og arbeidsliv etterspør, bl.a. ved å styrke realfagene. Sist, men ikke minst er vi avhengige av å skape en sterkere entreprenørskapskultur for å sikre etablering av nye bedrifter i fremtida. I dag har vi en lav etableringsrate og en lav andel hurtigvoksende bedrifter hvis en sammenligner med OECD og EU. Det må snus. Opplæring i entreprenørskap bør integreres bedre i skole og studier. Universitet og høyskoler bør gi sterke incentiver til kommersialisering av forskningsresultater og samarbeid med næringslivet. Vi må satse videre på offentlige såkornfond for næringslivet for å bringe forskningsresultater ut i markedet. Vi har behov for mer aktive eierskap med kompetanse til å utvikle nye bedrifter.

Selskapsskatten må reduseres i tråd med skatteforliket. Kristelig Folkeparti vil også redusere formuesskatten på arbeidende kapital, dvs. aksjer og driftsmidler i form av alt fra industrimaskiner til traktorer og fiskebåter. Denne skatten rammer virksomheter som går med underskudd, og den kan hemme kapitaltilgangen for mindre bedrifter i distriktene som ikke kan henvende seg til et internasjonalt kapitalmarked.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:25:36]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp et viktig tema. Debatten vil vise to ulike virkelighetsforståelser. De rød-grønne ønsker en ny retning, større trygghet i arbeidslivet, og Høyre og Fremskrittspartiet mener at vi har rett kurs. Representanten Heggelund, og ikke minst representanten Wiborg fra Fremskrittspartiet, sa det helt tydelig: Ting går bra i Norge. Norge går i riktig retning.

Grunnlaget for det vi skal snakke om, er et lønnsomt næringsliv i en tøff internasjonal konkurranse. Jeg vil koble mitt innlegg til tre hovedutfordringer, tre nødvendige overskrifter:

For det første trengs det en strategisk næringspolitikk, som går inn for å foredle mer av våre fornybare naturressurser, lønnsomme naturressurser for faglært ungdom, altså et grønt skifte. Timotei, torsk, gran og fossekraft er nøkkelord for ressurser som må foredles gjennom lønnsomme rammebetingelser i Norge.

For det andre må vi gå fra friest mulig bevegelse av arbeidskraft over landegrensene utenfor Norden til en regulert arbeidsinnvandring.

Til sist må vi styrke arbeidsmiljøloven slik at arbeidslivets vernelov kan få en renessanse.

Når det gjelder næringspolitikken, trenger vi en strategisk næringspolitikk. Norge er i en spesiell situasjon. Vi har hatt en økonomi helt utenom det vanlige som følge av olje og gass. Det gjør at våre utfordringer virker mindre, men de er større enn mange liker å tro når vi ser på vår råvarebaserte økonomi så vel som privathusholdningenes høye og stadig økende gjeldsnivå. Vi har derfor større omstillingsutfordringer enn de fleste europeiske land, og dette stiller igjen større krav til det politiske lederskapet. Her trengs det et samspill mellom private eiere, fagbevegelse og en aktiv stat som legger til rette for at vi skal ha lønnsomhet i et næringsliv som kan takle kommende utfordringer. Vi må investere nå – mens vi har overskudd fra oljevirkningen – og lage en bro fra den viktige basisnæringen videre over i Fastlands-Norges industri. Da trengs det statlig innsats gjennom ikke minst et sterkt statlig grønt investeringselskap som kan fremme kommersialisering av ny teknologi for foredling av våre fornybare naturressurser.

Videre: EU-utvidelsen østover i 2004 og 2007 førte i Norge, spesielt etter overgangsordningen, til et enormt tilbud av dyktige arbeidsfolk som var villige til, og er villige til, å arbeide langt billigere enn det som trengs for arbeidsfolk som bor varig i Norge, med vårt høye kostnadsnivå. Dette er et enormt problem. Elefanten i rommet heter EØS-avtalen. Den elefanten vil ikke EØS-tilhengerne snakke om. Den skal man se bort fra. Det er trist.

Konsekvensen av denne politikken fører til at vi får høyere ledighet, stadig press nedover på lønns- og arbeidsvilkår i stadig flere bransjer. Og vi får sjølsagt lavere sysselsettingsandel blant befolkningen i yrkesaktiv alder. EØS-avtalen må erstattes med en handelsavtale, og innenfor dagens EØS-avtale må vi regulere arbeidsinnvandringen utenfor Norden. Vi må få krav til fast ansettelse, norske lønns- og arbeidsvilkår og bosted i Norge.

Vi må videre styrke arbeidsmiljøloven, den loven som skal sikre et velorganisert arbeidsliv. Senterpartiet har vært en klippe for arbeidsmiljøloven fra 1977, hvor vi var tydelige på innholdet i midlertidige ansettelser. Vi må derfor nå definere faste ansettelser og midlertidige ansettelser i arbeidsmiljøloven. Vi må forby arbeidskontrakter som har et innhold som fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag, og vi er nødt til å oppheve arbeidsmiljøloven § 14-12 annet ledd, som gir en generell åpning for bruk av bemanningsselskaper uavhengig av om det er midlertidig eller varig arbeid som utføres av arbeidsfolk fra bemanningsselskapene. Vikarer skal være vikarer. Senterpartiet fikk bare støtte fra SV i Stortingets avstemning den 5. april 2016 for dette. Det er helt naturlig at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre er imot en slik innstramning av loven. Jeg håper, ved nærmere ettertanke, at Arbeiderpartiet også kan være med oss på dette viktige punktet.

Det står altså om to politiske retninger på dette området – mellom en rød-grønn retning, som gir trygghet, og en blå retning, som viderefører den kursen stadig flere opplever i dag.

Kirsti Bergstø (SV) [12:30:49]: Jeg vil takke for at en viktig debatt blir reist.

Arbeidsministeren prøvde å kvittere ut saken ved å si at arbeid og sysselsetting er en av regjeringens viktigste prioriteter. Det viser et skrikende behov for et nytt flertall. For hva er det denne regjeringen har gjort? Jo, man har kuttet i næringsutvikling, man har kuttet i regionale utviklingsmidler, som kunne sørget for arbeid der folk bor, og satsing på sysselsetting. Man møter økende arbeidsledighet med hendene i lomma istedenfor å sørge for en aktiv næringspolitikk der ledige hender møter uløste oppgaver.

Arbeidsministeren sa i sitt innlegg at regjeringen sikrer norske arbeidsplasser, men det er fullstendig umulig å forstå hvordan det skjer. Er det gjennom den økte konkurransen? Flere skal i jobb, sier arbeidsministeren. Da lurer jeg på hvorfor i all verden det føres en politikk som tar jobbene vekk fra folk. For vi ser en sentraliseringspolitikk som flytter folk og funksjoner, ut fra en idé om at størst er best, uavhengig av om vi snakker om kommuner eller kontor, ut fra en idé om at fag og nærhet er løsevev fra hverandre, og at det er bedre at fiskerikontor ligger vegg i vegg med universitet enn ved kaikanten, nær sjø og slo, ut fra en idé om at ansatte i Kystradioen ikke trenger å kjenne farvannet som skal betjenes. Det nytter lite å skryte av arbeidsplasser som flyttes ut av Oslo, når det mangedobbelte flyttes fra distrikter og til hovedstaden. Mens kystsamfunn utsettes for ressursran, øker antall ansatte i direktorat.

Sysselsettingsstrategien til regjeringen er avslørt for lengst – den handler om byråkratiekst. Det holder ikke. Det holder ikke hvis arbeid til alle er et mål. Det holder ikke når ungdommen står uten jobb, uten tiltak og uten oppfølging. Jeg har møtt ungdommer som har ventet på oppfølging nesten like lenge som denne regjeringen har sittet.

Forskjellene øker, og det er alvorlig. De store pengene går til dem som har mest, og ikke til de store oppgavene, mens vanlige folk må bære kutt og utrygghet gjennom et arbeidsliv der fast arbeid blir stadig fjernere for mange på grunn av midlertidige ansettelser, på grunn av kontrakter som ikke sier noe om hvor stor stilling man har, eller hva slags lønn man skal ha, på grunn av flere tilkallingsvikarer og på grunn av bemanningsbransjens vekst. Vi har en regjering som ikke ser ut til å forstå problematikken, som ikke forstår hvor krevende og alvorlig det er, og hvilket uforutsigbart liv et sånt arbeidsliv faktisk gir.

Representanten Wiborg fra Fremskrittspartiet snakket om at man løfter de svake. Da savner jeg det gode eksemplet. Løftet man de svake da man kuttet i barnetillegget for de fattigste uføre, eller var det da man fjernet feriepengeopptjeningen for de arbeidsløse? Hvordan i all verden løfter denne regjeringen de svakeste? Tvert imot gjøres de sterke, de som i utgangspunktet klarer å stå på egne bein, svake av dagens regjering, og det skjer gjennom en brutal konkurransepolitikk, som f.eks. da man valgte å anbudssette all rengjøring i Forsvaret. Jeg har møtt flere av dem, bl.a. på Garnisonen i Sør-Varanger, GSV, der jeg traff godt voksne kvinner med tårer i øynene som ikke visste hva morgendagen skulle bringe, som hadde gitt sine beste år og sin beste helse for å sørge for rene golv og sikre landets operative tjeneste. Takken fra denne regjeringen er konkurranse. Takken er tap av pensjon fordi det er noen penger å spare på å konkurranseutsette arbeidet. Privatise-

ring er reinspikka ideologi, for når offentlig ansatte gjør en jobb, er det en ren utgiftspost, mens når privat ansatte gjør det samme, for dårligere lønn, dårligere pensjon, dårligere arbeidsforhold, ja, da er det verdiskaping.

Sysselsetting skjer ikke ved sentralisering. Hvis forskjellene skal ned, må de store pengene brukes på de store oppgavene, og det trengs en omfordelingspolitikk, ikke en politikk for økte forskjeller der de som har minst, også får minst.

Stein Erik Lauvås (A) [12:35:56]: Det tas opp svært viktige utfordringer i denne debatten. Arbeidsledigheten vi ser, er en av de største utfordringene vi har som samfunn. Vi er ikke tjent med arbeidsledighet, den enkelte er ikke tjent med ledigheten, vi taper alle sammen på arbeidsledighet. Det er vår felles oppgave å legge til rette for at vi kan ha lav arbeidsledighet og høy sysselsetting.

Det bør være en regjeringens fremste prioritet og største oppgave å sørge for at arbeidsledigheten ikke får bite seg fast. Som det er vist til i debatten, er det ikke én statsråd alene som bør ha fokus på arbeidsledighet og sysselsetting. Skal sysselsettingen være høy og ledigheten lav, må en regjering ha felles fokus. Da hjelper svaret fra statsministeren på utfordringen med høy arbeidsledighet lite, når hun svarer at de skal følge nøye med. Det trengs sterkere lut enn bare «å følge med». Vi trenger faktisk en regjering som er opptatt av situasjonen og som legger seg i selen for å gjøre noe med situasjonen. Dagens regjering har vist en holdning med «vente og se», og de skal «følge nøye med» – og den slags uttrykk vi kan kalle floskler. Det holder ikke.

Det er gitt store skattekutt til Norges rikeste – 25 mrd. kr. Dette skulle være såkalt vekstfremmende skatte- kutt, skatteutt som skulle gi flere arbeidsplasser. Dette har vist seg ikke å holde stikk. Selv Finansdepartementet kan ikke vise til eller bekrefte at disse skatteuttene har gitt vesentlig økning i antallet arbeidsplasser landet rundt.

I Østfold er det i henhold til de siste Nav-tallene en registrert arbeidsledighet på 4 405 helt ledige. 1 302 av disse er unge mennesker under 30 år. Det er en liten katastrofe at samfunnet skal gi alle disse unge menneskene i Østfold beskjed om at vi ikke har bruk for dem. Det er ingen god start. Det er slett ingen god start å fortelle ungdom som er klar for arbeidslivet, klar for å bidra, betale skatt, klare seg selv, at vi ikke har bruk for dem. Det er utilgivelig. Det kan ikke være sånn. Vi kan ikke akseptere det.

Østfold må de nærmeste årene få opp å stå rundt 6 000 arbeidsplasser hvis vi skal holde tritt. Det er en utfordring. Dagens regjering har ikke nok trykk på dette. Jeg savner den helhetlige innsatsen på dette. Vi må jo sørge for å gi dagens ungdommer i Østfold – og for så vidt også i resten av landet – tro på framtiden. Vi må i fellesskap sørge for at de faktisk kan gjøre nytte for seg i samfunnet – fordi de selv vil det, og fordi det er i vår alles interesse. Men da må fokuset være på å skape arbeid – ikke på å gi store skatte- kutt som ikke bidrar til å skape disse arbeidsplassene.

For Østfolds del har Høyre og Fremskrittspartiets av- giftspolitikker fjernet flere arbeidsplasser enn den har skapt. Næringslivet i Østfold, sammen med de ansatte, er klart til å jobbe hardt for å skape flere arbeidsplasser, noe NHO Østfolds årskonferanse ga tydelig uttrykk for, og noe LO i Østfolds fylkeskonferanse også ga tydelig uttrykk for. De ønsker å skape flere arbeidsplasser. Men da må den over-

ordnede politikken sørge for at det legges til rette for det, og der svikter dagens regjering.

Bente Stein Mathisen (H) [12:40:31]: Jeg vil også takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig tema.

Som statsråden sa i sitt innlegg, er det å legge til rette for ny vekst, økt sysselsetting og å få skapt nye jobber, den høyest prioriterte oppgaven for denne regjeringen.

Når representanten Dag Terje Andersen hevder at regjeringen har vært uten initiativ og har hatt en vente-og-se- holdning når det gjelder arbeidslivets utfordringer, er det både usant og villedende.

Regjeringen har fra dag én vært opptatt av å få til en ut- vikling som ikke gjør økonomien vår så avhengig av oljen. De nye arbeidsplassene og næringene som skal løfte Nor- ge fremover, må komme i privat sektor og konkurrere og skape verdier i en lavutslippsfremtid. Derfor har denne re- gjeringen satset mye på forskning og innovasjon. Ny kli- mateknologi vil gi oss mulighet til å utvikle nye grønne produkter og tjenester, som bidrar til å redusere utslipp og å skape nye trygge arbeidsplasser. Veldig mye spennende skjer på dette området nå.

Arbeiderpartiet bør heller ta selvkritikk på hvor vanske- lige kår forskningen hadde de åtte årene de styrte. Davæ- rende kunnskapsminister Djupedal sa: Det er lagt inn et hvilekjær i forskningen.

– Hva er det for en fremtidsrettet utvikling?

Som statsråden redegjorde for, har regjeringen ført en kraftfull politikk for å bekjempe ledigheten og øke syssel- settingen. Den økonomiske veksten er nå på vei opp, og optimismen er tilbake. Men det virker som om Arbeider- partiet ikke greier å glede seg over dette. Overalt prøver de å svartmale situasjonen i arbeidsmarkedet. Nå er det sys- selsettingsandelen de snakker om – ikke ledighetstallene. Er det fordi regjeringens politikk virker og ledigheten er på vei ned?

Sist lørdag hadde Jonas Gahr Støre en kronikk i Dagens Næringsliv med tittelen «En ubehagelig sannhet», hvor han kun fokuserer på den fallende trenden i sysselsettings- andelen, ikke gleden over at ledighetstallene går ned.

Det er riktig at andelen som er i jobb, har gått ned siden 2008. Alle er enige om at det er en bekymringsfull trend. Halvparten av nedgangen skyldes, som flere har sagt her, økt innvandring, økt antall flyttinger og flere eldre. Men det Arbeiderpartiet unnlater å fortelle, er at to tredjedeler av nedgangen i sysselsettingsandelen i perioden 2008– 2013 faktisk kom på Arbeiderpartiets vakt. Andelen unge utenfor skole og arbeidsliv økte også skarpt i perioden 2008–2013. Veksten har stabilisert seg etterpå og har bremsert opp, men den er fortsatt høy. Det er et økt antall som står utenfor arbeidslivet, og det har vi alle et ansvar for å gjøre noe med.

Økonomene sier at ledighet er et mye bedre mål på poli- tikken fordi man sammenlikner epler med epler. Det blir forvirrende for folk når man plutselig begynner å bruke nye målebegreper – som «sysselsettingsandel». Jeg synes vi skal begynne å snakke om ledighetstall og hvordan vi kan få ledigheten ytterligere ned. Da er 15 mrd. kr i økte skatter, slik Arbeiderpartiet legger opp til, et dårlig virke- middel for å skape nye jobber.

Regjeringen satser på nye løsninger som vi vet virker, og jeg viser da til opplæringstiltak med påfyll av kompe- tanse for dem som har lav kompetanse og står utenfor ar-

beidslivet, og aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere som har helse til å jobbe. Midlertidige ansettelse har også vist seg å virke, ved at flere får mulighet til å prøve seg i arbeidslivet. Lønnstilskudd er nevnt her, og ikke minst det å ha denne garantien for de unge som er under 30 år, som denne regjeringen også har bidratt til.

Regjeringens politikk gir resultater. De høye ledighets-tallene er på vei ned. Vi er godt i gang, men vi er selvsagt ikke i mål. Slik perspektivmeldingen peker på, har vi en stor felles utfordring i å legge til rette for en bærekraftig utvikling med lav ledighet og høy sysselsetting. Da må vi føre en politikk som tar Norge fremover – ikke ha gamle løsninger som setter oss i revers.

Per Rune Henriksen (A) [12:44:52]: Tatt i betraktning at alle er enige om at dette er et viktig tema, synes jeg den holdningen fra høyresiden som vi ser i salen i dag, er lettvent.

Representantene Heggelund og Wiborg gjentar det gamle refrenget om at nu går alt så meget bedre, og nå må vi ta det med ro og slutte å kritisere. Det er riktig at ledigheten nå går marginalt ned – de siste fem månedene ble det vist til. I den samme perioden har vi også sett at oljeprisen har steget. Vi vet at veldig mye av den konkurransekraften som vi har sett har styrket seg i deler av industrien, skyldes valutaforhold. Det er noe vi må ha med oss. Vi er langt fra utenfor faresonen når det gjelder tilbakeslag i konkurransekraften, og dermed også når det gjelder faren for at ledigheten igjen kan øke sterkt i industrien.

Vi er i en situasjon hvor ledigheten biter seg fast på et høyt nivå. Det er et geografisk skille, og det er et bransjemesig skille på ledigheten. Da blir det etter min mening helt meningsløst å vise til den typen tiltak som såkalt vekstfremmende skattelettelse. Den eneste veksten vi har sett som resultat av disse skattekuttene, har vært vekst i ulikhetene i Norge. De gir ingen målbar virkning på sysselsetting eller næringsvirksomhet.

En ledighet som biter seg fast, er ille særlig for dem som går ledige, deres familier og lokalsamfunnene rundt. Men for samfunnet som helhet er dette også ille. Det er farlig for framtidig konkurransekraft, særlig når høy ledighet kombineres med høyresidens arbeidsmarkedspolitikk, som handler om å svekke arbeidstakeres rettigheter, som handler om å gjøre jobbene mer utrygge, ikke trygge jobber, som arbeidsministeren sier er et mål. For når man endrer arbeidsmiljøloven slik at man får en økning i antall midlertidige ansettelse, blir det ikke tryggere jobber, det blir usikre jobber. Det blir en usikkerhet som biter seg fast, og som også vil gi virkninger på lang sikt.

La meg ta ett eksempel, som jeg har brukt mange ganger fordi det står meg nært. I 1992 var jeg arbeidsledig tømmer hele året igjennom. Jeg var en av dem som gikk ledig gjennom den mørke perioden på 1990-tallet. Det vi så etter at vi fikk et oppsving og solidaritetsalternativet begynte å virke, var at trusselen som arbeidstakerne fikk da de begynte, var at enten godtar du dårligere vilkår, eller så får du ikke jobb. Det var det vi ble møtt med da vi skulle prøve å komme oss tilbake til i ny jobb. Resultatet i byggebransjen har vært at det har vært vanskelig å få rekruttert folk inn. Man har måttet bruke ufaglært arbeidskraft. Det vi ser, er at byggenæringen i Norge er et sted hvor produktivitetsutviklingen har vært særdeles semmer de siste 20 årene. Dette er arven fra en rabiatt politikk som ble ført

av bransjen selv på 1990-tallet, og som, i den situasjonen vi er inne i nå, denne regjeringen åpner for at skal føres på generelt nivå.

Se på petroleumssektoren, hvor vi har tapt både kapasitet og kompetanse i denne industrien fordi regjeringen ikke har tatt noen grep for å holde aktiviteten oppe, som representanten Andersen viste til, for å få gjort de oppgavene som har blitt utsatt gjennom tider med høykonjunktur. Det gir bekymring nå når vi får et lite oppsving i en del kontrakter som kommer samtidig – til mitt hjemfylke og på Stord: Har vi kapasitet? Har vi kompetanse til dette? Hvordan skal vi løse det? Man løser det ved ad hoc-løsninger som ikke gir noen styrking av konkurransekraften på sikt, men som tvert imot undergraver det man har vunnet gjennom et bevisst og partsstyrt arbeid for å styrke konkurransekraften. Vi ser det samme på den maritime offshore-siden. Vi ser det samme på vedlikeholdssiden. Det blir ikke gjort noe. Regjeringen tar ingen initiativ når det gjelder dette. Det som skjer nå, er at vi undergraver vår konkurransekraft for framtiden – stikk i strid med det som ligger i retorikken fra høyresiden. Derfor er det bruk for en ny regjering.

Lise Christoffersen (A) [12:50:15]: Bare en liten kommentar til Erlend Wiborg, sånn helt i begynnelsen. Jeg har ikke et ferdigskrevet manus, men masse små lapper, og jeg håper jeg klarer å holde styr på dem, så det blir en tråd i det jeg sier.

Jeg har lyst til å starte der hvor interpellanten startet, at dette var en interpellasjon rettet til statsministeren, nettopp fordi de spørsmålene vi diskuterer her i dag, handler om ansvarsområdet til mange departementer, og det handler om ansvarsområdet til de departementene sett i sammenheng, sånn at en kan bruke ressursene i den retningen som gir de beste resultatene. Det har statsministeren valgt å ikke komme til Stortinget og svare på. Hun valgte i stedet en kronikk i VG i dag, og den kan vi jo lese, og hygge oss med den. Der er statsministeren glad for at regjeringas politikk gir resultater, og at en er veldig godt i gang. Jeg ville vel heller påstå at det kommer litt an på øynene som ser, for i stedet for 25 mrd. kr i skatteutt – og det er jo ikke en engangssum i skatteutt, det er 25 mrd. kr hvert eneste år – så kunne det vært verdifulle milliarder til å skape nye arbeidsplasser og bekjempe fattigdom. I stedet velger en å gi f.eks. Norges 50 rikeste i snitt over 20 mill. kr hver i skatteutt, og så underslår en på en måte det faktum og sier heller at skattelettelsene kommer alle lag av befolkningen til gode. Akkurat oppe i det laget tror jeg ikke det er så veldig mange.

Men for å holde seg til den såkalte dynamiske skattepolitikken: Det er mange som har bedt regjeringa dokumentere sine påstander om at skatteutt til de rikeste gir økt vekst. Svaret har ikke kommet, snarere tvert imot. Statsminister Solberg uttalte – også i VG – i februar i år:

«Det er vanskelig å måle på kort sikt hvor mye vi har hatt i vekst på det. Det tar flere år før vi kan se dette i forskning. Jeg har ikke noe tall nå på hvor lang tid det tar før vi ser dokumentasjon på det. Vi har heller ikke satt i gang noe forskning på dette feltet.»

Men sannheten er vel at vi vet at den såkalte dynamiske skattepolitikken ikke virker, den har ikke virket noe sted. Høyres teorier er testet i ganske mange land, og i USA er skatteutt noe av det viktigste for Høyres søsterparti, det

republikanske partiet. Og der har faktisk Kongressen, utredningskontoret der, sett på sammenhengen mellom økonomisk vekst og skatteuttak til de rikeste i hele perioden fra 1945 til 2012. Konklusjonen var krystallklar, at reduksjon i skatt for dem med høyest inntekt ikke ser ut til å ha noen sammenheng med investering og produktivitetsvekst. Det ser ikke ut til å ha hatt noen effekt på størrelsen av den økonomiske kaka.

Eller en kan gå til Statistisk sentralbyrå og høre på våre egne eksperter, som sier det samme, at hvis en skal bruke skatteuttak for å skape arbeidsplasser, burde en heller se på mulighetene for å bruke offentlige midler til enten å kjøpe varer og tjenester eller å bruke dem direkte inn i sysselsetting, for gjør en det siste, får en altså 16 ganger så mange arbeidsplasser som en kan vente seg når en bruker skatteuttak som metode.

Det sa Statistisk sentralbyrå under finanskrisa i 2008, og det har Statistisk sentralbyrå gjentatt ganske nylig. Jeg registrerte da at flertallspartiene, eller i hvert fall regjeringspartiene, valgte å stemple SSBs eksperter som noen som var kjøpt og betalt av Arbeiderpartiet, men det var altså ikke tilfellet. De hadde kommet fram til disse tallene helt på egen hånd.

Det er mange ting som kunne vært tatt opp. Det som kanskje er et viktig poeng å ta med helt til slutt, er at andelen langtidsledige snart utgjør en tredjedel av de ledige. Erna Solberg sier i dag at det kommer 500 nye tiltaksplasser. Det monner ikke stort for dem som nå er i ferd med å miste dagpengene.

Det siste halve minuttet har jeg lyst til å ta opp tråden fra spørretimen i går, for der fikk jeg noen underlige svar fra statsråden, som er til stede for å svare på interpellasjonen her i dag. Da jeg viste til at skattefesten kommer til å fortsette hvis Høyre og Fremskrittspartiet mot formodning fortsetter i regjering, sa statsråden at «store deler av den skattefesten er Arbeiderpartiet selv med på, gjennom skatteforliket og annet». Det kunne vært interessant om statsråden i sitt siste innlegg kunne utdypet den uttalelsen litt mer, for den skjønte vi ikke så veldig mye av. Vi har jo en helt annen politikk enn det regjeringa står for.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:55:34]: Først må jeg skuffe både posisjonen og referenten med at jeg ikke har et ferdig skrevet innlegg, for det er faktisk sånn at mens jeg har sittet her, har jeg også sett på revidert budsjett, som er lagt fram i dag, for jeg regnet med at der skulle løsningene ligge. Men det ser det ikke ut til at de gjør. Ja, det settes inn tiltak, men som innlegget holdt i stad ga uttrykk for, ser det ikke ut til at man har tatt på alvor den høye arbeidsledigheten man har i dette landet. Da blir det litt påfallende at man skal stå på denne talerstolen og forsøke seg med billig politisk retorikk og prøver å tillegge Arbeiderpartiet standpunkt som vi ikke har. Bare for å ha det helt klinkende klart: For hver arbeidsledige som kommer i jobb, tror jeg at Arbeiderpartiet er mer glad enn noen andre. Sånn at det ikke er noe tvil rundt det.

Man må bare erkjenne at sysselsettingen går ned. Det står faktisk også i dokumentet som er lagt fram i dag. Regjeringen erkjenner det også, for hvis jeg leser rett, ser det ut som at de også i revidert justerer seg i forhold til at det er lavere sysselsetting. Så det er en erkjennelse fra regjeringen, og det synes jeg også at stortingsrepresentantene bør ta inn over seg.

Så til interpellanten, Dag Terje Andersen: Dette er et viktig poeng som blir tatt opp, og en viktig sak. Og til dem som tror at det er et gammelt innlegg som er hentet fram – ja, det kunne kanskje ha vært det, for det har ikke blitt noe bedre de to–tre siste årene, så de samme poengene kunne for så vidt ha blitt sagt for to–tre år siden, men de gjelder vel i dag mer enn noen gang.

Er arbeidsledigheten på vei ned? Ja, la oss håpe det. Men ser vi på arbeidsledigheten blant de unge, viser tallene noe annet. De viser faktisk at flere må takke ja til å ta mer utdanning enn de kanskje ønsker, for de får seg ikke jobb, eller lar være å registrere seg i forhold til det. Så det er all grunn til å tro at de tallene ikke er korrekte. Jeg må si at det opprørte meg i morges da jeg stod på badet og hørte Politisk kvarter, for finansministeren vår ga uttrykk for at hun var glad for at arbeidsledigheten blant ungdom var uendret. Er det noe å glede seg over at 70 000 ungdom under 30 år ikke har en jobb å gå til? Det er ikke mye å glede seg over. Det bør man heller ta på alvor og forsøke å gjøre noe med. Det er beklagelig at regjeringen ikke tar denne saken mer på alvor enn at de begrenser det til én minister som må stå og forsvare regjeringen. Poenget med denne interpellasjonen var faktisk å ha bredde: Hva kan vi i fellesskap gjøre for å øke sysselsettingen? For det er det utrolig viktig at vi ser på.

Vi er nå i gang med Nasjonal transportplan – en stor satsing i årene framover, det er vi enige om, men det er viktig at vi også har fokus på sysselsetting der. Under høringen kom det tydelig fram at det var stor bekymring for det som går på kontraktstrategien i NTP. I grunnlagsdokumentet som ble lagt fram av fagetatene for et år siden, var de tydelige på at det må utløses oppdrag og legges til rette for både små og store aktører for å sikre god konkurranse. Men i stortingsmeldingen som kom nå, er dette med mindre kontrakter dessverre ikke omtalt i betydelig grad. La oss håpe at det bare er en forglemmelse at det ikke er sagt noe om det. Det er i hvert fall ikke noen tvil om at næringsministeren har gitt uttrykk for at det er viktig at man legger til rette for at mindre leverandører deltar i disse konkurransene.

På den samme høringen sa og viste Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg også hvor viktig det var å legge til rette for at man fikk norske entreprenører, for det har ikke minst med arbeidsplasser å gjøre. De hadde en tabell som viste at når man sammenligner norske og utenlandske entreprenører, er det store forskjeller. Verdiskapingen ved en investering på 1 mrd. kr er, hvis man får en norsk entreprenør, faktisk 740 mill. kr, der 232 mill. kr går til skatt, og man får en sysselsetting på 860 årsverk. Blir det en utenlandsk aktør, viser undersøkelsene at man halverer verdien for Norge: 360 mill. kr og bare 421 årsverk. Så her det viktig at man tenker bredt når man tenker sysselsetting og når det gjelder å ta grep, så man får norske aktører på banen.

Kari Henriksen (A) [13:00:39]: Først en takk til interpellanten for å sette vår viktigste nasjonale sak på dagsordenen.

I Arbeiderpartiet sier vi at alle skal med. Vi er et parti med ambisjoner på arbeidsfolks vegne når det gjelder å styrke fagorganisasjonenes makt og innflytelse, og når det gjelder arbeidslivets forhold og trygghet i arbeid. Arbeiderpartiet står i front når det gjelder å sikre trygghet for arbeid til alle.

Denne regjeringa har bygd ned fagorganisasjonenes makt og innflytelse og har heller ikke hatt politiske ambisjoner om å sikre arbeid til alle. Det er et reelt politisk valg. Der Arbeiderpartiet sier at alle skal med, ser vi at denne regjeringa nedprioriterer de grupper som har størst behov for tiltak og tilbakeføring til arbeid.

I Agder øker langtidsledigheten, vi har en stor andel med redusert arbeidsevne, og mange kvinner står utenfor arbeidslivet eller har deltidstillinger. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringas budskap til disse har vært: flytt! Det er ikke krise i hele landet.

I kriminalomsorgen er tilbakeføringsgarantien fjernet. Der Arbeiderpartiet hadde ambisjoner om å flytte Nav-ansatte inn i fengslene, er denne regjeringas tilnærming å flytte Nav-ansatte ut av fengslene. Rehabiliteringen i fengslene er blitt dårligere. 242 soner i Nederland, uten muligheter til kvalifiserende skolegang eller arbeid. Kvinner i fengsler får systematisk dårligere arbeidskvalifiserende tiltak.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa la i vår fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep. Den hadde ikke tiltak for utsatte grupper, som eldre, psykisk utviklingshemmede og kvinner som bryter ut av voldelige forhold. Kvinner som har tatt det noen ganger farlige og ofte dramatiske skrittet det er å bryte ut av et voldelig forhold, har lav arbeidsdeltagelse. Forskning, utført av Kjersti Alsaker i 2014, viser at kun 45 pst. var i arbeid, og halvparten hadde opplevd å bli nektet å gå på jobb eller søke på jobber.

Å sikre kvinner økonomisk uavhengighet er viktig. Enhver voksen person er selv ansvarlig for sitt livsopphold. Disse kvinnes vanskelige utgangspunkt fører til at mange velger å flytte tilbake. Å skape ordninger som gjør det mulig for dem å få bolig, et alternativt sosialt nettverk og økonomisk uavhengighet, er etter min mening en viktig politisk oppgave. Det var derfor underlig at opptrappingsplanen mot vold og overgrep ikke inneholdt tiltak for å sikre disse kvinnes muligheter til bolig og arbeid. Jeg vil gjerne be statsråden si noe om hva som er årsaken til at dette ikke er med i en plan som burde omhandlet denne gruppen mennesker, som utsettes for den mest alvorlige vold som finnes, nemlig de som er utrygge i sitt eget hjem for sine nærmeste.

Krisenterloven pålegger kommunene å sørge for et krisentertilbud. Tilbudet skal også gi den som har brutt ut av et voldelig samliv, bistand til etablering – fasen som skal bli festet for det nye livet – og det er her den manglende bistanden til å komme i jobb kommer inn. For i dag får ikke de som bryter ut og som ikke har jobb, automatisk prioritet og ekstra hjelp fra Nav, selv om vi vet at konsekvensene av ikke å komme raskt ut i jobb er alvorlige.

Som jeg tidligere nevnte, viser forskning gjort av Kjersti Alsaker i 2014 at det å ha en voldelig partner har stor innflytelse på jobbsituasjonen, og forskningen illustrerer behovene for tiltak som hjelper dem som ønsker å bryte ut av volden, men som ikke har jobb, og som derfor ikke kan føle at de har råd til å flytte fra en voldelig partner. Det trengs en langt mer offensiv holdning fra regjeringa enn det vi ser i dag.

Jeg vil også etterlyse hvilke konkrete planer regjeringa selv har for å bistå de som utsettes for vold og som trenger en jobb for å klare å bli økonomisk selvstendig og komme seg videre i livet sitt.

Litt til debatten: «Svartmaling» kaller regjeringspartiene omtalen av denne bekymringsfulle situasjonen. Det virker som om de er mer opptatt av årsaksforklaring og uttalelser fra 2006–2008 enn å beskrive hvilke virkemidler de selv mener virker. At knekken kom i 2008, har liten betydning. Det som har betydning, er hvilke virkemidler som ble satt i verk for å hindre at knekken fikk de alvorlige konsekvensene som vi ser i dag. Da hadde Arbeiderpartiet andre politiske virkemidler enn denne regjeringa har hatt, og vi ser at det er forskjell i arbeidsledigheten.

Til slutt må jeg komme med et lite gjesp: Jeg skal ikke være uærbødig, men når det er snakk om ferdigskrevne manus, har jeg en følelse av at jeg har hørt Wiborgs og Heggelunds omtale av ferdigskrevne manus ganske mange ganger fra denne talerstolen. Men jeg ser for meg at det etter en lang stortingsperiode sikkert er gode stillinger å få i litteraturanmelderbransjen.

Dag Terje Andersen (A) [13:05:47]: Takk for en god og bred debatt. Noe som er hovedpoenget – til tross for at det er den dagen revidert budsjett blir lagt fram og mange er travelt opptatt med andre ting – er at vi nettopp får belyst at det er mange sektorer som påvirker den totale sysselsettingsutviklingen i Norge.

Til enkeltes slengkommentarer – dessverre har jeg til og med hørt statsministeren antyde tidligere at sysselsetting er noe vi er opptatt av når det er valg – så er det bare å minne om at utgangspunktet for denne debatten er en interpellasjonsdebatt i 2014, som ikke var valgår, og så var det en oppfølging av vårt alternative budsjett for 2014, som vi diskuterte høsten 2013. Dette er et spørsmål Arbeiderpartiet bestandig er opptatt av. Jeg ser ikke bort fra at det at statsministeren nekter å være med i en debatt som følger opp hennes egen tidligere debatt om den samme saken, kan ha noe med at det er valgår, å gjøre. Det tror jeg nok er nærmere sannheten. Det er et spørsmål om retning, og en del av Høyres kommunikasjonsstrategi handler jo om å tone ned forskjellene der de vet at forskjellene er store.

Når regjeringa sier at vi er på rett vei, så la det være helt tydelig: Nei, vi mener vi er på feil vei. I dette spørsmålet vil vi ha en annen kurs. I 2013, det året regjeringa overtok, var Norge på tredjeplass i OECDs oversikt over sysselsettingsandel i befolkningen. Nå er vi nede på niendeplass, og det mener vi er feil vei. Det er faktisk bare i Hellas og Spania sysselsettingsandelen har økt raskere enn i Norge.

Til de tallene som gjelder ledighet: Når arbeidsstyrken ble redusert med 25 000 og sysselsettingen det siste året ifølge SSB, som er offentlig statistikk, har gått ned med 14 000 fra april 2016 til april 2017, betyr det at ledighets-tallet har gått ned med 11 000. Men jeg lurer på om statsråden mener at det er riktig vei når vi ser på årsaken til det tallet. Det er slått fast og dokumentert gjennom erfaring at de store skattelettelsene som er gitt til de rikeste, ikke gir mer sysselsetting. Nei, sysselsettingen i Norge går ned, men det gir større forskjeller. Det er riktig som statsministeren skriver i VG i dag, at politikken virker. Men den virker altså i en annen retning enn vi ønsker oss.

Jeg håper statsråden vil kommentere skattespørsmålet. For øvrig blir min konklusjon at vi har invitert regjeringa til å være med på en diskusjon om å ta skjea i en annen hånd. Jeg konstaterer at til høsten må vi sørge for at skjea blir i en annens hånd hvis vi skal få snudd utviklingen.

Statsråd Anniken Hauglie [13:09:13]: Jeg vil aller først takke for en interpellasjonsdebatt med stort engasjement og tydelige politiske skillelinjer. Det er noen innlegg som jeg gjerne vil kommentere.

Jeg vil gjerne snakke om elefanten i rommet, nemlig EØS-avtalen. Det er ingen tvil om at EØS-avtalen, også med sine mangler og svakheter, har vært en stor styrke og en stor fordel for Norge, ikke minst med tanke på den debatten som vi nå har, nemlig om arbeidsplasser og sysselsetting. Denne avtalen sikrer nettopp tilgang til det viktigste markedet for norske bedrifter, og jeg tror nok at det er – jeg skal vel ikke si «kanskje naivt» fra denne talerstolen – vanskelig å se for seg at man skal kunne få en annen avtale som kan sikre norske arbeidsplasser på en bedre måte enn EØS-avtalen.

Vi er enige om at landet må utnytte sine ressurser. Det gjelder også arbeidskraften. Flere må i arbeid. Alternativet vil være skatteøkninger og velferdskutt, og det tror jeg ingen av oss egentlig ønsker. Regjeringen vet at ny økonomisk vekst og nye jobber ikke kommer av seg selv. De nye jobbene må komme fra et lønnsomt privat næringsliv. Da oljeprisen falt, innså regjeringen at dette ikke var et midlertidig tilbakeslag, men ville kreve store, strukturelle endringer i norsk økonomi. Nye arbeidsplasser må skapes i andre bransjer enn i oljesektoren, og det skapes nå også jobber i privat sektor.

Vi har lagt til rette for at norske bedrifter skal ha best mulig rammebetingelser for å spire og gro. De etterlyser skattelettelse, kompetanse og satsing på infrastruktur, og det er jo det norske bedrifter får av denne regjeringen. Vi har lagt fram en industrimelding – den første på 25 år – som har fått god mottakelse langt inn i fagbevegelsens rekker. Vi har lagt fram en reiselivsmelding, en havstrategi og en maritim strategi, nettopp fordi vi har en aktiv næringspolitikk.

Vi er alle enige om at sysselsettingsandelen er for lav. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg: To tredjedeler av den falt før oljeprisfallet, resten i etterkant – men det gjør ikke saken noe bedre. Fallet er for stort, og det er en felles oppgave å klare å løse det. Jeg er selv mest urolig for utenforskap blant unge. Også det eskalerte fra 2008 til 2013. Det har fortsatt økt, men ikke like mye som før, og det er bakgrunnen for at regjeringen legger fram flere tiltak for å styrke de yngres muligheter på arbeidsmarkedet – gjennom satsinger i Nav, men ikke minst også på kunnskapsministerens område.

Til representanten Bergstø: Man skulle nesten tro at det var den forrige regjeringen som flyttet statlige arbeidsplasser ut av Oslo. Det var det ikke; det er denne regjeringen som gjør det, nettopp for å styrke distriktene og regionene utenfor Oslo. Så må vi passe på at de statlige arbeidsplassene og de nye kontorene også har kompetanse og ressurser nok til å kunne utføre oppgavene sine på en god måte.

Jeg vil takke for debatten – jeg synes det har vært interessant, jeg synes det har vært nyttig. Vi bør med jevne mellomrom debattere nettopp denne type spørsmål i denne sal, fordi det er så viktig for både menneskene som lever i dette landet, og samfunnet som helhet.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Før vi går til votering, vil statsråd Anniken Hauglie overbringe åtte kongelige proposisjoner.

Statsråd Anniken Hauglie overbrakte 8 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da går vi til votering.

Det foreligger ikke noe voteringstema i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslagene nr. 1–3 fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag om nødvendige endringer for å sikre at fosterforeldre ikke får kutt i trygdeytelser på grunnlag av fosterhjemsgodtgjørelsen dersom de blir syke, uføre, permitterte eller arbeidsledige.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra Bufdir i rapporten Fosterhjem – deloppdrag C fra 2015.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen unnta fosterforeldre fra krav om flytting som vilkår for å anses som reell arbeidssøker og for å motta dagpenger, i det dette må anses som lite forenelig med forutsetningen om plassering av barn i fosterhjemmet.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 41 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 13.22.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringa snarast innføre ei overgangsordning for fosterforeldre på trygdeytningar, som sikrar at dei ikkje tapar økonomisk på å vere fosterforeldre. Ordninga skal gjelde fram til eit nytt regelverk for fosterheimar er på plass.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:49 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø om å sikre at fosterhjemsgodtgjørelse ikke gir tap

av trygdeytelser for fosterforeldre ved sykdom eller arbeidsløshet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:50 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelse fra Nav – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:23:38]

Referat

1. (368) Statsministerens kontor melder at
  - 1.lov om endringer i folketrygdloven mv. (pleiepengene ved pleie av syke barn) (Lovvedtak 75 (2016–2017))
  - 2.lov om endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet) (Lovvedtak 64 (2016–2017))
 – er sanksjonert under 11. mai 2017
 Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (369) Revidert nasjonalbudsjett 2017 (Meld. St. 2 (2016–2017))
3. (370) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017 (Prop. 129 S (2016–2017))
4. (371) Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga (Prop. 130 LS (2016–2017))
 Enst.: Nr. 2–4 sendes finanskomiteen.
5. (372) Samtykke til 1) godtakelse av forordning (EU) nr. 1077/2011 om opprettelse av et europeisk byrå for operativ forvaltning av store IT-systemer m.v., 2) inngåelse av avtale mellom EU og Norge, Island, Sveits og Liechtenstein om deltagelse i Det europeiske byrå for operativ forvaltning av store IT-systemer på området for frihet, sikkerhet og rettferdighet (Prop. 132 S (2016–2017))
 Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. (373) Kommuneproposisjonen 2018 (Prop. 128 S (2016–2017))
 Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (374) Nokre saker om administrasjon, veg, jernbane og post og telekommunikasjonar (Prop. 131 S (2016–2017))
8. (375) Finansiering av prosjekt og tiltak på fv. 714 Stokkhaugen–Sunde i Sør-Trøndelag, trinn 2 (Prop. 133 S (2016–2017))
9. (376) Samferdselspakke for Kristiansandsregionen i Vest-Agder, fase 1 – forlenging av bompengerordninga (Prop. 134 S (2016–2017))
10. (377) Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest - Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder (Prop. 135 S (2016–2017))
 Enst.: Nr. 7–10 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.25.